

BRUSSELS PARLEMENT

Verenigde Vergadering van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

OVERLEGCOMMISSIE OVER DAKLOOSHEID

**Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt minstens 5.313 dak- en thuislozen.
Welke maatregelen willen we treffen om die situatie duurzaam op te lossen?**

INFORMATIEFICHE

Mevrouw,
Mijnheer,

In december 2019 heeft het Brussels Parlement beslist om met de overlegcommissies een nieuw experiment in de participatieve democratie aan te gaan.

Anderhalf jaar later heeft de eerste commissie van dit type, gewijd aan de criteria voor de uitrol van 5G in het Brussels Gewest, haar werkzaamheden afgerond. De tweede overlegcommissie, die aanbevelingen zal ~~moeten~~ formuleren om de daklozenproblematiek en slechte behuizing in ons Gewest aan te pakken, staat op het punt haar werkzaamheden te starten.

De aan 5G gewijde commissie was de eerste in de geschiedenis van het Brussels Parlement. De commissie waaraan u vandaag deelneemt, is ook een primeur, omdat ze als bijzonderheid heeft een onderwerp te behandelen dat niet door parlementsleden, maar door burgers werd voorgedragen.

Dat ons Gewest dit democratisch experiment, dat zijn weerga in de geschiedenis niet kent, kan aangaan, komt natuurlijk omdat de leden van het Brussels Parlement de instelling meer wilden openstellen voor de burgers, voor hun bekommernissen en voor hun ideeën.

Maar het is ook omdat de Brusselaars - waaronder u - ermee hebben ingestemd om aan dit proces deel te nemen en tijd te besteden aan het informeren van zichzelf, het doen van voorstellen en het debatteren over een thema dat onze toekomst aangaat.

Namens het Parlement wil ik u dan ook hartelijk danken voor uw inzet als burgers!

Deze verbintenis zal concrete gevolgen hebben: het Brussels Parlement verbindt zich ertoe de aanbevelingen die de burgers en parlementsleden na afloop van hun werkzaamheden zullen formuleren te behandelen. Deze aanbevelingen zullen dan als richtsnoer kunnen dienen voor de politieke besluitvorming.

Dus nu bent u, tijdens de werkzaamheden van deze parlementaire overlegcommissie, een actieve speler in de participatieve democratie.

Welkom en goed werk!

Rachid Madrane
Voorzitter van het Brussels Parlement

INHOUDSTAFEL

1. Wat is een overlegcommissie ?	4
Enkele basisregels	5
2. Dakloosheid	6
2.1 Identificatie van de uitdagingen	6
2.2.1. Synthesenota	6
2.1.2 Bijdragen van de referentiepersonen.....	20
2.1.2.1. Huisvesting.....	20
2.1.2.2. Opvang	32
2.1.2.3. Gezondheid	34
2.1.2.4 Rondzwervende jongeren	38
2.1.2.5. Migratie.....	40
2.1.2.6. Dakloze vrouwen.....	43
2.1.2.7. Transversale aspecten.....	47
2.2. Syntheses van de bij het Parlement ingediende voorstellen.....	57
2.3. Vaak gebruikte afkortingen.....	58
3 Persoonlijke notities	59
Bijlage : tijdschema van de overlegcommissie	64

1. Wat is een overlegcommissie ?

Het Brussels Parlement heeft in december 2019 een wijziging van zijn reglement goedgekeurd om de participatie van de burgers te versterken: de overlegcommissies. Zij bestaan uit 45 uitgelote personen uit de Brusselaars van 16 jaar en ouder en 15 parlementsleden en hebben tot taak aanbevelingen te doen over een bepaald onderwerp.

De tweede overlegcommissie is gewijd aan de dakloosheid en wil een antwoord geven op de volgende vraag:

“Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telt minstens 5.313 dak- en thuislozen. Welke maatregelen willen we treffen om die situatie duurzaam op te lossen?”

Er is geen voorkennis vereist om aan deze overlegcommissie deel te nemen. Het doel van deze informatiefiche is om u inzicht te geven in de belangrijkste kwesties in verband met het onderwerp.

Op de bijeenkomst op 26 juni zult u deskundigen ontmoeten en al uw vragen kunnen stellen.

Op 3 en 4 juli zult u in kleine groepjes, in een sfeer van gelijkheid en vertrouwen, naar anderen kunnen luisteren en zich kunnen uitdrukken, een mening kunnen vormen en kunnen deelnemen aan de uitwerking van een collectief antwoord op de gestelde vraag.

Het Brussels Parlement verbindt zich ertoe gevolg te geven aan de aanbevelingen van de overlegcommissie, bijvoorbeeld door vragen te stellen aan de ministers of een nieuwe ordonnantie voor te stellen. U zult worden uitgenodigd voor een vervolgbijeenkomst over enkele maanden om de follow-up van de aanbevelingen te bespreken.

Enkele basisregels

Respect: We aanvaarden de ideeën van iedereen. We vermijden een oordeel te vellen over de ideeën van anderen en we luisteren en nemen deel aan de gesprekken met respect.

Gelijkheid: Iedereen is gelijk in deze groep. De diversiteit van deze groep is een pluspunt en zorgt ervoor dat er verschillende meningen zijn. Elke persoon en elk idee wordt gelijk ontvangen. We praten in de “ik-vorm” en in zijn/haar eigen naam, aangezien we een persoonlijk standpunt innemen.

Luisteren: We zijn hier om te luisteren naar elkaar en we nemen dan ook deel aan de gesprekken met de intentie om elkaar goed te begrijpen. De facilitatoren zijn er om de gesprekken te faciliteren en ons te helpen bij het luisteren naar elkaar.

Vertrouwen: We creëren een klimaat van vertrouwen waarin iedereen zich op zijn/haar gemak voelt om deel te nemen aan de dialogen en zijn/haar mening uit te drukken.

Transparantie en eerlijkheid: We engageren ons ertoe om steeds eerlijk en in alle openheid te spreken.

Vertrouwelijkheid: De persoonlijke meningen van iedereen blijven vertrouwelijk binnen de groep. Enkel de mening van de groep in zijn geheel en de algemene tendensen worden gedeeld met anderen buiten de Burgerraad.

2. Dakloosheid

2.1 Identificatie van de uitdagingen

2.2.1. Synthesenota

Definities en kwantitatieve ramingen

Het begrip “thuislozen” blijft niet beperkt tot mensen die gedwongen zijn op straat te leven. Het omvat in werkelijkheid een veel breder scala van levensomstandigheden, variërend van regio tot regio en evoluerend in de tijd. Om tot een gemeenschappelijke definitie te komen, heeft de Europese Federatie van nationale organisaties die met daklozen werken (FEANTSA) een [typologie van uitsluiting inzake huisvesting](#) ontwikkeld, genaamd ETHOS¹.

Deze nomenclatuur werd ontwikkeld met betrekking tot wat toegang tot huisvesting zou moeten zijn: “*Het hebben van een geschikte woning die een persoon en zijn of haar gezin exclusief kunnen bezitten (fysiek domein); het hebben van een eigen woonplek voor sociale relaties (sociaal domein); en het hebben van een wettelijke titel van bewoning (juridisch domein)*”.

Op basis van deze definitie onderscheidt FEANTSA vier vormen van uitsluiting:

- dakloos zijn (de nacht doorbrengen in openbare ruimten of in noodopvangcentra);
- geen woning hebben (verblijven in een tehuis, opvangcentrum of gespecialiseerde instelling);
- zich in een onzekere huisvestingssituatie bevinden (tijdelijk verblijf bij familie of vrienden, bewoning van een woning zonder formele huurovereenkomst en/of dreigende uitzetting);
- zich in een onaangepaste huisvestingssituatie bevinden (wonen in een tijdelijke of niet-conventionele structuur, bewonen van een onbewoonbare of overbevolkte woning).

Tijdens de [laatste telling die werd uitgevoerd door Bruss'help](#) op de avond van 9 november 2020 werden in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in totaal 5.313 dak- of thuislozen geteld. De methodologie van dit onderzoek is gebaseerd op een Brusselse versie van de ETHOS-typologie die gedetailleerde vergelijkingen met andere regio's en metropolen, alsook vergelijkingen in de tijd mogelijk maakt.

Foto door Chloé Thôme - nachttelling in de openbare ruimte (november 2020)

¹ European Typology on Homelessness and Housing Exclusion

In vergelijking met de vorige telling in Brussel in 2018 werden 1.153 personen meer geteld, een stijging van 27,7% in alle categorieën samen. Sinds de eerste telling in 2008 is het totale aantal getelde personen iets meer dan verdrievoudigd. De opeenvolgende tellingen laten dan ook een voortdurende stijging zien van het aantal dak- en thuislozen in de afgelopen twaalf jaar, ondanks aanzienlijke overheidsfinanciering.

De gezondheidscrisis heeft ongetwijfeld de bestaansonzekerheid van de Brusselse bevolking vergroot en de ongelijkheden op het vlak van huisvesting nog verscherpt. De beschermingsmaatregelen om de epidemie het hoofd te bieden hebben geleid tot het verlies van veel banen, waardoor veel gezinnen zeer kwetsbaar zijn geworden en met hogere huisvestingskosten worden geconfronteerd. De sociale gevolgen van deze crisis moeten nog worden gemeten, op langere of minder lange termijn, maar we kunnen nu al vrezen voor de schadelijke gevolgen die een economische recessie zou kunnen hebben.

Verborgene dakloosheid

Mensen in een onzekere huisvestingssituatie, vooral degenen die tijdelijk bij familie of vrienden verblijven, worden bij deze telmethode grotendeels over het hoofd gezien. Zo bedraagt volgens de grote Belgische enquêtes die in de loop van het jaar 2020 werden gehouden het aandeel van personen zonder domicilie die over een referentieadres beschikken ongeveer 30%. Van de 1.472 getelde volwassenen in Gent hadden 330 een referentieadres bij het OCMW, d.w.z. 22,4%²; van de 422 getelde volwassenen in Luik waren dat er 162, d.w.z. 38,4%³. Op basis van het niet-exhaustieve aantal referentieadressen die tijdens de telling in Brussel werden geregistreerd (4.070 geregistreerde administratieve domiciliëringen), zou het aantal dak- en thuislozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dus ongeveer 13.565 bedragen. Hoewel bij benadering, geeft deze beoordeling een idee van de mogelijke omvang van "verborgene dakloosheid".

Redenen voor dakloosheid

De structurele oorzaken van dakloosheid zijn talrijk en met elkaar verweven, zodat het moeilijk is een exhaustief overzicht op te maken. De toename van het aantal mensen die geen thuis hebben in bijna alle grote Europese steden kan alleen een halt worden toegevoerd als de mechanismen die uitsluiting veroorzaken, worden aangepakt. Toch kunnen drie bijzonder in het oog springende elementen worden geïdentificeerd die een licht werpen op de situatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest:

1. toenemende bestaansonzekerheid van de volks- en middenklassen ;
2. het gebrek aan betaalbare huisvesting, voornamelijk als gevolg van de stijgende huurprijzen ;

² Hermans Koen (2021) – *Telling dak- en thuisloosheid. Lokaal rapport – Gent*, Brussel: Koning Boudewijnstichting.

³ Italiano Patrick (2021) – *Dénombrement du sans-abrisme et de l'absence de chez soi. Rapport local – Liège*, Bruxelles: FRB.

3. het strikte beheer van de migratiestromen, waardoor een groeiend aantal Europese ingezetenen ~~onderdanen uit Europa~~ en personen uit derde landen verblijfsrecht wordt ontzegd.

In een dergelijke context kunnen meerdere kwetsbaarheidsfactoren ertoe leiden dat mensen hun woning verliezen. Het gaat onder meer om geestelijke gezondheidsproblemen, drugsgebruik, handicaps of chronische ziekten, overmatige schuldenlast, gezinsbreuk; om nog maar te zwijgen van de specifieke kwetsbaarheden en dynamiek met betrekking tot vrouwen (en hun kinderen), rondzwervende jongeren (of risicjongeren) en in het bijzonder niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV), naast zichtbare minderheden, LGBTQI+-jongeren, sekswerkers (man/vrouw/transgender), volwassenen en minderjarigen enz.

Uit de voornoemde onderzoeken (Hermans en Italiano, 2020) blijkt hoe groot het aantal personen is die uitgesloten zijn van huisvesting en een verleden hebben in de jeugdzorg, detentie en/of psychiatrische instellingen. Er zijn ook veel gevallen van geestelijke gezondheidsproblemen en verslavingen. De diversiteit van de trajecten is complex. Zo blijkt uit de resultaten van een andere recente Brusselse studie⁴ dat een aanzienlijk deel van de rondzwervende EU-burgers in Brussel snel opnieuw op permanente basis zou kunnen worden gehuisvest door middel van begeleiding in het begin op voorwaarde dat zij effectieve sociale rechten hebben.

De strijd tegen dakloosheid bevindt zich op het kruispunt van verschillende gebieden van het overheidsbeleid (armoedebestrijding, sociale integratie, welzijn, huisvesting ...) en verschillende gezagsniveaus (federaal, gewestelijk, lokaal). Ondanks het transversale karakter en de complexiteit van het verschijnsel zijn alle belanghebbenden het erover eens dat er structurele oplossingen moeten worden gevonden die verder gaan dan een verbetering van de kwaliteit van de diensten en het financieringskader ervan.

"Niets over ons, zonder ons"?

De onzichtbare stem van de betrokkenen

De vraag hoe een stem kan worden gegeven aan de daklozen is veelomvattend: zij brengt verschillende kwesties van legitimiteit, verschillende functies en modaliteiten van de "stem" samen. Zo kan de persoon worden betrokken bij het opstellen van een individueel bijstandsplan op basis van zijn of haar levensproject, bij de evaluatie van de kwaliteit van de aan hem of haar verleende bijstand, en zelfs bij het opstellen van beleidsantwoorden op de behoeften in het veld of bij het corrigeren van vooringenomen ideeën over daklozen.

Tijdens de gezondheids crisis leek de stem van de gebruikers nogal afwezig en onzichtbaar in het publieke debat, net als vóór de crisis trouwens. Zonder aanspraak te maken op volledigheid, hebben Bruss'help en andere partners verschillende specifieke getuigenissen verzameld die tot

⁴ Dakloze intra-Europese migranten in Brussel. Bruss'help (2020). Mauro Striano met de medewerking van het DIOGENES-team, <https://bruss'help.org/index.php/fr/observatoire/etudes-et-analyse>.

de conclusie leiden dat in bepaalde specifieke situaties zeker geen rekening werd gehouden met de woorden, wensen en behoeften van de daklozen.

Binnen de sector worden echter aanzienlijke inspanningen geleverd om de stem van de betrokkenen te versterken, bijvoorbeeld:

- de inspanningen van zelfhulp- en vrijwilligersgroepen (zoals het Gemeenschappelijk Daklozenfront, <http://frontsdf.be> of UTSOPI, <https://utsopi.be/> die concrete voorstellen doorgeven aan de overheden;
- het boek "Paroles données, paroles perdues ?" van het collectief Sylloge, in samenwerking met François Bertrand en Jean-Louis Linchamps (2020), vestigt de aandacht op de "praatruimtes" die door La Strada (het vroegere steunpunt van de sector) werden georganiseerd en draagt, aan de hand van ruwe fragmenten van ontmoetingen en uit filmarchieven geselecteerde fragmenten, bij tot een transformatie van de manier waarop naar deze problematiek wordt gekeken. Er zijn vele manieren om slechte huisvesting te benoemen en te tonen, vaker het resultaat van gerecycleerde clichés dan van echt luisteren naar degenen die als eersten met deze situatie te maken krijgen;
- het denkproces dat een heel intersectoraal weefsel van actoren binnen het Nomadennetwerk samenbrengt, <https://reseaunomade.be/> dat bijdraagt tot de verspreiding van de cultuur van peer participation en empowerment, vooral binnen de Brusselse welzijns- en gezondheidssector;
- de ontwikkeling van peer support, een formule die het mogelijk maakt de stem van de 'begunstigde' te laten horen en de deskundigheid van personen die te maken hebben gehad met sociale uitsluiting, geestesziekte of verslavingen op waarde te schatten, en hen ten slotte te integreren in de voorzieningen die voor hen zorgen. Deze participatieve initiatieven beantwoorden aan de noodzaak om de beroepspraktijken (samenwerkingspraktijken tussen actoren) om te vormen en de manieren om mensen in sociale of psychologische nood te ondersteunen, opnieuw te bekijken⁵. Het idee is om samen te werken aan het levensproject van de persoon in plaats van voorwaarden op te leggen.

Bestaansonzekerheid en onbetaalbare huisvesting in Brussel

De toename van de sociaaleconomische ongelijkheid in het Brussels Gewest is overduidelijk. De verarming van de volksklassen en de meest kwetsbare delen van de middenklasse is de afgelopen twaalf jaar alleen maar toegenomen. Door de stijgende consumptieprijzen, huurprijzen en huizenprijzen wordt het voor mensen met een laag inkomen steeds moeilijker om hun levensstandaard te behouden.

⁵ La pair-aidance en Fédération Wallonie-Bruxelles. Etat des lieux, guide méthodologique. Muriel Allart et Sébastien Lo Sardo, <https://smes.be/fr/la-pair-aidance-en-federation-wallonie-bruxelles/>

Volgens het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn (OGW) is het aantal begunstigden van het leefloon tussen 2008 en 2018 met 68,1% gestegen, van 23.036 tot 38.722 personen⁶. Deze stijging is nog zorgwekkender onder jongvolwassenen (18-24) die een leefloon ontvangen, waar het aantal meer dan verdubbeld is. Meer in het algemeen ontving een vijfde van de Brusselaars tussen 18 en 64 jaar een sociale uitkering of een vervangingsinkomen in januari 2018. Een andere indicator, die vaak op Europees niveau wordt gebruikt, is het "armoederisicopercentage", dat overeenkomt met het percentage van de bevolking waarvan het equivalent beschikbaar inkomen onder de armoederisicodrempel ligt (die zelf is vastgelegd op 60% van het mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het land). In België ligt die armoederisicodrempel op 1.187 euro per maand voor een alleenstaande, 1.979 euro per maand voor een alleenstaande met twee kinderen, en 2.575 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. In 2018 leefde een derde van de bevolking (33%) in het Brussels Gewest van een inkomen dat onder de armoederisicodrempel ligt. Dit percentage is bijzonder hoog bij mensen die leven in een gezin zonder of met een lage arbeidsintensiteit - en in het Brussels Gewest leeft één volwassene (18-59 jaar) op vijf en bijna één kind (0-17) op vier in een gezin zonder arbeidsinkomen.

Bovenop die onzekerheid komt nog de huisvestingssituatie in Brussel. De situatie op de woningmarkt wordt steeds nijpender als gevolg van de stijgende vastgoedprijzen en het gebrek aan betaalbare woningen voor gezinnen met een bescheiden inkomen. Niet alleen stijgen de huurprijzen in Brussel, maar dit geldt vooral voor het meest betaalbare segment van de markt. In 2019 werd de gemiddelde maandelijkse huurprijs van een appartement in Brussel verhandeld rond de 1.135 euro⁷, een stijging van 6% ten opzichte van 2018. In 2020 bleef de gemiddelde stijging beperkt tot 1%, maar in het goedkoopste segment van de markt was er een stijging van 7 tot 8%. In de meest betaalbare gemeenten stijgen de gemiddelde huurprijzen voor appartementen door de druk van de vraag en het gebrek aan aanbod. Het zou interessant zijn om de impact van vastgoedbeleggingen te evalueren, vooral in het licht van het feit dat volgens cijfers van de FOD Financiën het aantal multi-eigenaars in vijf jaar tijd met 33% is gestegen in België, van 1,04 miljoen in 2013 tot 1,38 miljoen in 2018⁸.

Naast deze groeiende moeilijkheid om toegankelijke huisvesting te vinden op de particuliere markt, is er de complexiteit van de reacties van de overheid en de toenemende ontoegankelijkheid van sociale woningen. In haar recentste monitoring⁹ van de publieke woonprojecten raamt perspective.brussels dat 11,5% van de woningen in het Gewest voldoet aan de definitie "van sociale aard" (vs. de doelstelling van 15% in de Algemene Beleidsverklaring (ABV) en een oplossing voor 15.000 wachtende gezinnen aan het einde van de huidige zittingsperiode, die 49.135 aanvragende gezinnen aankondigde op 30 september 2020, waaronder 866 nieuwe inschrijvingen sinds het begin van de Covid-19-crisis. Met een toename van bijna 40% tussen 2008 en 2018 groeit het aantal wachtenden veel sneller dan het aantal sociale woningen, wat leidt tot langere wachttijden, die oplopen tot 10 à 15 jaar. Voorts gaat deze druk gepaard met procedures die steeds moeilijker te begrijpen en toe te passen zijn

⁶ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn (2019) [Welzijnsbarometer 2019. Brussels armoederapport 2019](#), Brussel: Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie. Het gewestelijk Observatiecentrum voor de huisvesting schatte de gemiddelde Brusselse huurprijs in 2018 op € 739.

⁷ COULÉE Philippe (2020/02/04) – « [Le loyer moyen d'un appartement à Bruxelles dépasse 1.100 euros](#) », L'Echo

⁸ RIDOLE Mathilde (2020/01/28) – « [Hausse de 33% des multipropriétaires en 5 ans](#) », L'Echo

⁹ [Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel](#). perspective.brussels, Yves Van De Castele, mei 2020.

voor een toenemend aantal personen, die gemakkelijker van de wachtlijsten worden uitgesloten.

Het lijkt relevant om dit aantal gezinnen die op een sociale woning wachten, naast het aantal leegstaande woningen en leegstaande ruimten in de hoofdstad te leggen. Er staan in Brussel tussen 15.000 en 30.000 woningen leeg, waarvan 80% in de privésector, plus de talrijke ongebruikte verdiepingen boven winkels, en 1.500.000 m² leegstaande kantoren die zouden kunnen worden omgebouwd tot woningen¹⁰. De strijd tegen leegstand blijkt dus een echte beleidsuitdaging te zijn en een onmisbare troef om het recht op betaalbare en fatsoenlijke huisvesting te waarborgen.

Noch aan de hand van het luik van dit Observatorium van de Huurprijzen over de kwaliteit van de woningen (evaluaties van de huurders), noch aan de hand van de cijfers van de Gewestelijke Huisvestingsinspectie (aantal klachten over ongezonde woningen) kan een schatting worden gemaakt van het aantal personen die huren bij een "huisjesmelker". De regeerverklaring voorzag in gemeentelijke observatoria en een rol voor de gemeenten/sociale verhuurkantoren (SVK's) bij het gedwongen beheer van ongezonde en leegstaande woningen. Vóór de door Covid-19 verergerde economische crisis schatte het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn dat in het hele BHG jaarlijks ongeveer 5.000 verzoeken om gerechtelijke uitzetting werden ingediend¹¹.

Toegang tot rechten en preventie

Veel personen in preciaire situaties stuiten op administratieve of institutionele belemmeringen in hun streven naar 're-integratie'. Een voorbeeld hiervan is het "referentieadres"¹². Dit systeem biedt mensen die geen vaste en daadwerkelijke verblijfplaats hebben, de mogelijkheid een administratief anker en een adres te verkrijgen waar ze hun post kunnen ontvangen. Dankzij het referentieadres kunnen bepaalde categorieën van personen worden ingeschreven in de bevolkingsregisters - een noodzakelijke voorwaarde voor toegang tot veel sociale rechten. Voor daklozen is het hebben van een referentieadres bij een particulier of een OCMW in vele gevallen onontbeerlijk voor het verkrijgen of behouden van een reeks uitkeringen zoals werkloosheidsuitkering, kinderbijslag of lidmaatschap van een ziekenfonds. Wie een referentieadres wil krijgen, moet echter aan een aantal voorwaarden voldoen en een ingewikkelde procedure volgen waarbij het OCMW, maar ook de gemeente betrokken zijn. De moeilijkheden om deze administratieve domiciliëring te verkrijgen zijn reeds verscheidene jaren bekend en gedocumenteerd: langdurige procedure, onrechtmatig opleggen van bijkomende voorwaarden. Het OCMW-referentieadres is dus niet doeltreffend genoeg. De harmonisering van de praktijken om beter tegemoet te komen aan het sociale doel van het referentieadres moet, overeenkomstig het regeerakkoord, in de komende jaren het voorwerp uitmaken van een ontwerp van omzendbrief.

¹⁰ Bernard Nicolas et al. (2009) – "Huisvesting, grondbeleid en openbare ruimte", Brussels Studies, Synthesenota nr. 6, <https://journals.openedition.org/brussels/928>, zie ook De Laet Sarah (2019) – "Occupation précaire et spéculation immobilière : vous reprendrez bien un peu de précarité ?", Bruxelles en mouvements, vol. 303, nr. 6, blz.10-13.

¹¹ 23/10/2019, Thematisch rapport "[Armoede, slechte huisvesting en uithuiszettingen in het Brussels Gewest](#)".

¹² Het referentieadres bij een OCMW. Onderzoek van de rechtspraak van arbeidshoven en -rechtbanken in de periode 2016-2017. Brussel: Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting. <https://www.armoedebestrijding.be/publications/refadresOCMW.pdf>

Laurence Noël (2021) heeft een analyse gemaakt van het niet-gebruik van rechten en diensten¹³: "Meerdere factoren spelen daarbij een rol: wettelijke veranderingen voor de toekenning en het behoud van sociale rechten, toename van het aantal criteria en formaliteiten, toegangsvoorwaarden, complexiteit en toenemende instabiliteit van de statuten in de trajecten van de kansarme personen. Een groot deel van de uitkeringsgerechtigden raakt ontmoedigd en sommige professionele hulpverleners achten zich door deze toenemende complexiteit niet meer in staat om de uitkeringsgerechtigheid te controleren of te laten gelden. Tot slot is er de sterke dematerialisering van de (publieke en private) diensten die voor de coronapandemie al was begonnen en sinds de eerste lockdown in een stroomversnelling is geraakt. Het gevolg is een verhoogd risico op non-take-up, terwijl er net meer behoefte is aan concrete menselijke hulp en vereenvoudiging en het vertrouwen tussen burgers en overheid duidelijk wankel is."

De samenwerking tussen de eerstelijnspartners moet worden versterkt: met de sectoren van jeugdzorg, de geestelijke gezondheidszorg of de verslavingszorg; met de OCMW's, de noodhulp- en inschakelingssector, de straathoekwerkers en de rondes, de sociale eerstelijnsdiensten, het opvangnetwerk voor nieuwkomers, enz. waarbij de persoon als actor-partner in de hulpverlening wordt geïntegreerd. Goede praktijken impliceren een op maat en laagdrempelig multidisciplinair en holistisch werk, in netwerkverband en met een betere verspreiding van het bestaande aanbod.

Een overzicht van de hulpverleningssector

De sector van de Brusselse dakloosheid wordt geregeld bij de ordonnantie van 14 juni 2018 betreffende de noodhulp aan en de inschakeling van daklozen¹⁴ die een herziening van de sector op gang heeft gebracht. In de ordonnantie worden onder meer de (toekomstige) werkwijzen binnen de sector vastgelegd (de subsidies, de inspecties, het overlegmodel, het sociaal noodnummer, de invoering van een sociaal basisdossier¹⁵, enz.). Ze beschrijft ook de rol van elk type actor: de noodhulp en inschakelingsdiensten voor daklozen, de dagcentra, het straathoekwerk en de daklozenronde, de thuisbegeleidingsdiensten, de Housing First-diensten en de twee publiekrechtelijke verenigingen: New Samusocial en Bruss'help.

Er is dus een verscheidenheid aan teams op het vlak van straathoekwerk en rondes (benadering 'op straat', ondersteuning, doorverwijzing naar andere diensten); een dagelijks aanbod (douches en wassen van kleding, uitdelen van kleding, voedselhulp, digitale toegang, doorverwijzing of ondersteuning); een verscheidenheid aan noodopvangstructuren en inschakelingsstructuren of -formules (opvangtehuizen met zeer verschillende ondersteuningsprojecten naargelang de doelgroep, de post-opvang, de thuisbegeleiding).

De longitudinale opvolging van de Housing First-programma's heeft aangetoond dat de meest kwetsbare daklozen toegang kunnen krijgen tot een woning, er kunnen blijven en hun gezondheid kunnen verbeteren. Dit model is dus bijzonder kosteneffectief om de meest

¹³ Laurence Noël. Niet-gebruik van rechten en bestaansonzekerheid in het Brussels Gewest.

<https://journals.openedition.org/brussels/5585>

¹⁴http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2018061424&table_name=wet

¹⁵ Het sociaal basisdossier is een project dat binnen de sector meerdere angsten doet rijzen, zoals de operationele haalbaarheid van het werken op basis van toestemming van de **gebruikers** met inachtneming van de AVG, waarbij dit dossier de belemmeringen voor de hulpverlening niet indirect verhoogt.

kwetsbare daklozen van de straat te halen¹⁶. Andere innoverende projecten in Brussel zijn onder meer Issue (steun in transitwoningen om de rechten te openen), de hotelvoorzieningen tijdens de Covid-crisis, en de bezetting van leegstaande gebouwen door meerdere partners. De vzw BFUH bevordert de ingebruikneming van leegstaande gebouwen (<https://www.febul.be/nl/onthaal/>) en Communa "vergemakkelijkt de stedelijke overgangsplanning voor sociale doeleinden" (<https://communa.be/>) enz. Een laatste beroep is dat van "woningsspotten", dat bestaat uit het prospecteren van stabiele woningen ten behoeve van ondersteunende diensten die daklozen vervolgens huisvestingsoplossingen kunnen bieden.

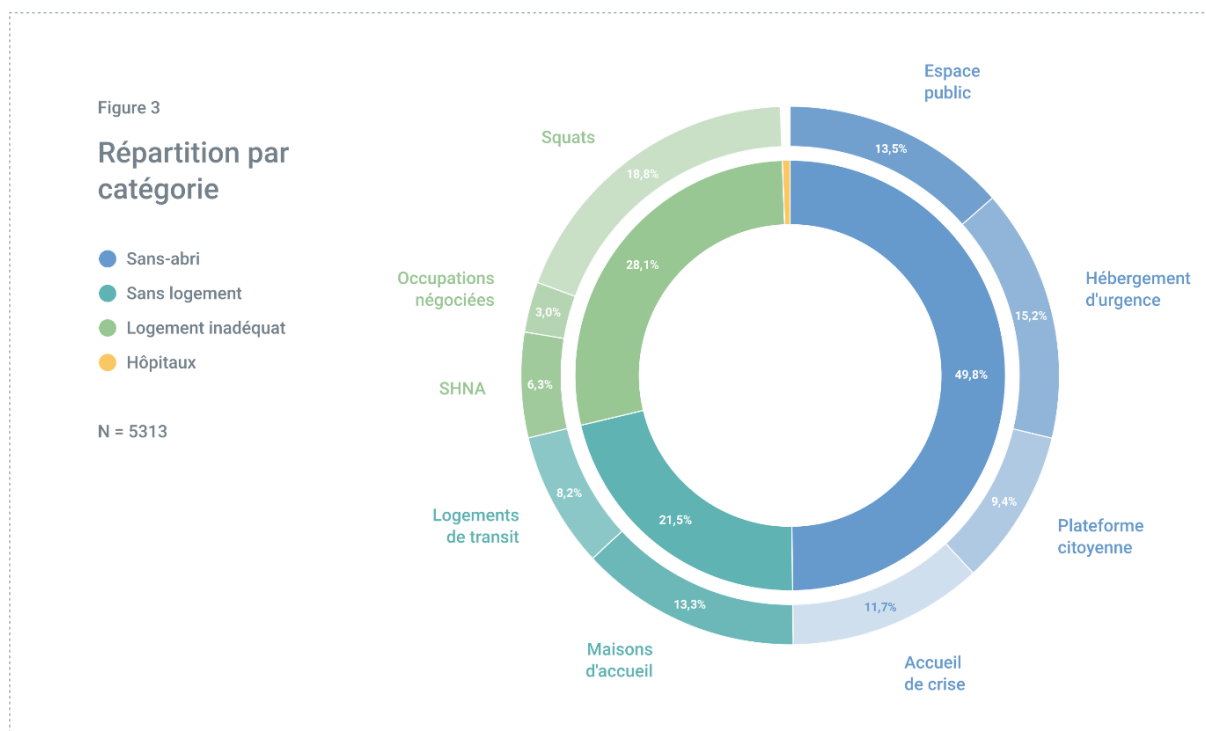
De niet-erkende opvangstructuren (NEOS) vangen kwetsbare mensen op, vaak tegen betaling, voor een langdurig verblijf. De meeste NEOS hebben geen opgeleid personeel. Deze structuren bieden zeer ongelijke diensten aan, sommige ontwikkelen goede praktijken, andere vertonen zorgwekkende tekortkomingen. Van de 20 NEOS die in 2020 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn geïdentificeerd, brengen 8 ervan hun inwoners de kosten voor hun diensten in rekening, werken er 10 volgens het beginsel van een bijdrage naar draagkracht van elke persoon, en zijn er 2 gratis.

Om de kansen op een duurzame integratie van iemand die zijn woning is kwijtgeraakt zo groot mogelijk te maken, is adequate ondersteuning van cruciaal belang. In dit stadium bestaat er echter geen volledig kadaster van de diensten, met inbegrip van de openbare en particuliere middelen die eraan worden besteed, het ondersteuningsproject van de dienst, de profielen van de gebruikers, de duur van het verblijf of het uitstapproject of de verwijzingsstromen die een "gemakkelijke" overgang van de straat of de dagdiensten naar huisvesting en ondersteuning mogelijk maken. Het zal nog enkele jaren duren voordat er zo'n overzicht is, maar het maakt deel uit van het actieplan van Bruss'help, www.bruss'help.org, een jonge overheidsdienst (opgericht in 2019) waarvan de werking geregeld werd bij de ordonnantie van 2018 en die nu door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie gemandateerd is om alle nood- en inschakelingsvoorzieningen voor daklozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) te ondersteunen. Analyse, coördinatie en begeleiding zijn de drie belangrijkste taken.

¹⁶ <https://www.mi-is.be/nl/studies-publicaties-statistieken/housing-first-belgie-het-werkt> en de publicatie door Strada in oktober 2018, « https://housingfirsteurope.eu/assets/files/2018/12/2018_laStrada_Rapport-HF-B5_NL_WEB.pdf » door Karen Swyngedauw.

Uittreksel uit een van de resultaten van de laatste telling (2020) van Bruss'help ter illustratie van de diversiteit van de diensten.

Gezondheid van de daklozen en slecht gehuisveste personen

“Een verkoudheid is een verkoudheid, ongeacht de patiënt rijk of arm is”, of niet soms? Deze verkoudheid kan echter sneller complicaties veroorzaken als de patiënt dakloos is of slecht gehuisvest. Volgens de WHO zijn de sociale gezondheidsdeterminanten *de omstandigheden waarin mensen worden geboren, opgroeien, leven, werken en ouder worden, en de opgezette systemen om ziektes te behandelen. Deze omstandigheden, die een weerspiegeling zijn van politieke keuzes, hangen af van de verdeling van macht, geld en middelen op alle niveaus, mondiaal, nationaal en lokaal. De sociale gezondheidsdeterminanten zijn een van de hoofdoorzaken van de ongelijkheden in gezondheid, d.w.z. de oneerlijke en grote verschillen die zich voordoen in en tussen landen over de hele wereld.*

Zo kan bijvoorbeeld de kans op doodgeboorte verdubbelen naar gelang van het aantal inkomens uit arbeid in een Brussels gezin. De sociale determinanten hebben de grootste invloed aan het begin van het leven, maar beïnvloeden ons gedurende ons hele leven. Zo meldde het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel in 2017 dat er een verschil van 3 jaar is in de gemiddelde levensverwachting naargelang men in Ukkel of Sint-Jans-Molenbeek woont.

Ziekte maakt arm en... armoede maakt ziek. Bovendien is het ervaren van sociale uitsluiting waarschijnlijk een even sterke determinant als armoede. Dat verklaart mede waarom specifieke sociale groepen vandaag de dag nog steeds HIV-positief worden, ondanks preventie-, screening- en vroegtijdige behandelingscampagnes. Of waarom migranten, die lang hebben

gewacht voordat ze in hun gastland¹⁷ voor het eerst toegang tot gezondheidszorg kregen, later in hun migratietraject vaker diabetes en hart- en vaatziekten ontwikkelen. De sociale determinanten verklaren tot 70% van de ongelijkheden in gezondheid. Zo is de incidentie of prevalentie van bepaalde ziekten hoger bij bepaalde "risicogroepen". Zo meldt het Europees Centrum voor ziektepreventie en -bestrijding (ECDC) dat tuberculose in Europa vooral voorkomt bij bevolkingsgroepen in bestaansonzekere situaties, zoals bepaalde groepen migranten, de gevangenen, de drugsgebruikers, de daklozen, enz.

In het Brusselse Gewest werken verschillende institutionele actoren samen om een overzicht te maken van de gezondheid en die sociale determinanten te kunnen integreren in de gezondheidsstrategieën. Hiertoe behoren onder meer de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (GGC), de Franse Gemeenschapscommissie (FGC) en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC), alsmede Brusano, het Overlegplatform Geestelijke Gezondheid en de Franstalige Liga voor Geestelijke Gezondheid, het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, enz. Er is een breed scala van medische actoren, bijvoorbeeld medische hulpverleners die op ronde gaan, mobiele psychiatrische zorgteams, eerstelijnszorgartsen (met inbegrip van huisartsen en medische centra, de nooddiensten van het stadscentrum, de humanitaire actoren), teams die gespecialiseerd zijn in de zorg voor slachtoffers van geweld enz.

Er zijn aanzienlijke hindernissen die de toegang tot zorg voor daklozen in de weg staan. Het aantal mensen die om financiële redenen zorg uitstellen, neemt bijvoorbeeld toe. Geen adres hebben maakt de heraansluiting bij een ziekenfonds onmogelijk. De toegang tot gezondheidszorg is bijzonder moeilijk voor mensen zonder verblijfsvergunning: zij kunnen zich wenden tot het OCMW van hun gebruikelijke verblijfplaats (wat niet gemakkelijk is, bijvoorbeeld wanneer ze in een treinstation slapen) om dringende medische hulp (DMH) te vragen voor de basisgezondheidszorg, op voorwaarde dat ze kunnen aantonen dat ze daadwerkelijk geen middelen hebben en geen verblijfsvergunning. De ontoegankelijkheid van deze voorziening leidt tot vertragingen bij de behandeling, de verergering van de aandoeningen en bijgevolg tot hogere uitgaven voor de belastingbetaler. Uit economische modellen blijkt echter de duidelijke kosteneffectiviteit van een vroegtijdige behandeling¹⁸.

Rondzwervende jongeren

De trajecten van de jongeren zijn vaak heel anders dan die van volwassenen die dakloos zijn en/of rondzwerven. Er zijn weinig kwantitatieve gegevens om meer inzicht te krijgen in de complexe trajecten van jongeren, of om hun aantallen te bepalen. De diversiteit van de kwetsbaarheidsfactoren draagt ertoe bij dat rondzwervende jongeren onzichtbaar blijven bij het verzamelen van wetenschappelijke gegevens. Dat leidt ook tot een relatief gebrek aan gerichte Brusselse beleidsmaatregelen. Er is echter heel wat *kwalitatief* materiaal over het Brussels fenomeen, zoals de focusgroepen die Bénédicte De Muylder met 'Le Forum' en Martin

¹⁷ Zie ook het "healthy migrant-effect" in de volksgezondheidsliteratuur: het feit dat de migranten bij aankomst in het gastland relatief gezonder zijn dan de bevolking van dat land.

¹⁸ [Cost of exclusion from healthcare. The case of migrants in an irregular situation](#). EU Fundamental Rights Agency (2015).

Wagener van CIRTES-UCLouvain¹⁹ hebben geleid of de reeks videoclips over de #incasables die “Le Forum” heeft gemaakt.

Er bestaat geen gemeenschappelijke academische definitie van "rondzwervende jongeren", maar het begrip roept een achtergrond op van meervoudige weigeringen en/of afwijzingen van voorgestelde hulp, blootstelling aan psychotrauma's of stigmatisering, een weigering om als onrechtvaardig ervaren sociale normen te integreren of een wantrouwen jegens de stelsels van gemeen recht, het niet-gebruiken van diensten, een gevoel van onvermogen om deel uit te maken van een begeleidingsproject op lange termijn, enz. Met andere woorden, er is een groep jongeren die uiterst wantrouwend is geworden doordat ze telkens, wanneer **ze** in een nieuw centrum of een nieuwe dienst aankomen, door herhaaldelijke mislukkingen, hetzelfde pijnlijke verleden moeten vertellen (het niet kunnen genieten van adequate steun van hun familie).

De overgang naar volwassenheid is een "klassiek" moment van ontwrichting wanneer het contact met de gebruikelijke referentiepersonen verloren gaat, terwijl de steun van deze personen net op dit kritieke moment van overgang zo belangrijk is. Degenen die in het veld werkzaam zijn, maken melding van de verzadiging van de oplossingen voor noodopvang en het gebrek aan toegang tot innovatieve huisvestingsmogelijkheden. Een specifieke risicogroep zijn de niet-begeleide minderjarige vreemdelingen (NBMV). Hun toegang tot diensten is duidelijk ontoereikend en het aantal trajectonderbrekingen is zeer hoog. Het aantal wettelijke voogden is ontoereikend en de procedure voor de aanstelling van een voogd verloopt traag.

¹⁹ « [L'errance racontée par les jeunes](#) », Bénédicte De Muylde en Martin Wagener. NR. 26 het trimestrieel tijdschrift van « Forum – Bruxelles contre les inégalités (maart 2020). De partnerinstellingen waren Abaka, CEMO, SOS Jongeren, @Home 18-24 et Solidarité.

Migraties

“Leven zonder papieren”, een video van het Platform voor Internationale Samenwerking op gebied van Migranten zonder Papieren (PICUM), <https://www.youtube.com/watch?v=WFLjd84iwGQ>

Brussel is een knooppunt voor migratie, zowel regionaal als internationaal - Europees en niet-Europees. Als politiek en administratief centrum van het land ontvangt de hoofdstad een groot aantal mensen die trachten een regularisatie- of asielaanvraag in te dienen. Voor anderen, die geen procedure in België wensen op te starten, is Brussel een stap in de richting van Groot-Brittannië of de Scandinavische landen. Het gebrek aan inkomsten beperkt de opvangmogelijkheden op dit gebied aanzienlijk.

De uitbreiding van de Europese Unie heeft geleid tot een toevloed van mensen uit de nieuwe lidstaten. Maar wanneer deze Europese onderdanen geen toegang hebben tot sociale bijstand in België, omdat zij niet voldoen aan bepaalde administratieve voorwaarden (in België of in hun land van herkomst), komen zij gemakkelijk in grote onzekerheid terecht. Deze situaties houden voornamelijk verband met kwesties van administratieve harmonisatie binnen de Europese Unie. Het gebrek aan een vangnet kan soms worden gecompenseerd door vindingrijkheid en solidariteit binnen de gemeenschap; dit biedt echter niet altijd bescherming tegen problematisch alcoholgebruik of geestelijke gezondheidsproblemen²⁰.

Een grote groep mensen leeft zonder enige status in Brussel, omdat ze zijn afgewezen of omdat ze geen asielaanvraag willen, kunnen of durven indienen uit angst te worden uitgewezen. Vooral illegalen zijn kwetsbaar voor dakloosheid en slechte huisvesting, omdat zij geen toegang hebben tot sociale bijstand en alleen kunnen rekenen op inkomsten uit niet-aangegeven economische activiteiten. De onzekerheid van de administratieve situaties die verband houden met verblijfsvergunningen die een beperkte geldigheidsduur hebben en waarvan de verlenging aan strikte voorwaarden is gebonden (bv. arbeidsovereenkomst, stabiel inkomen, duur van een huwelijk), de geringe mate van bescherming van asielzoekers(sters)²¹, en de opkomst van nieuwe fenomenen, zoals de verhoogde aanwezigheid sinds 2016 van "transmigranten(s)", hebben bijgedragen tot de toename van het aantal illegaal verblijvende personen die zich in een situatie van behoeftigheid bevinden.

De schattingen van het aantal illegalen op het Belgisch of Brussels grondgebied zijn ondanks het politieke belang van deze kwestie, onzeker. Er bestaat geen recente academische benadering van dit onderwerp. Verschillende indicatoren (aanvullende gegevens uit de telling van Bruss'help en de gegevens die door sommige veldverenigingen zijn verzameld) duiden erop dat ongeveer de helft van de mensen die gedwongen worden in de openbare ruimte te overnachten, geen verblijfsvergunning zou hebben en dat zij over het algemeen blootgesteld

²⁰ « Intra-europese migranten dakloos in Brussel ». Bruss'help (2020). Mauro Striano met de samenwerking van het team van DIOGENES,

<https://bruss'help.org/index.php/nl/observatoire/etudes-et-analyse>

²¹ 57,7% van de asielaanvragen werd ingewilligd in 2016, 50,7% in 2017, 49,1% in 2018 en 36,9% in 2019. Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (2021) – « Asielstatistieken – Bilan 2020»,

<https://www.cgvs.be/nl/actueel/asielstatistieken-bilan-2020>

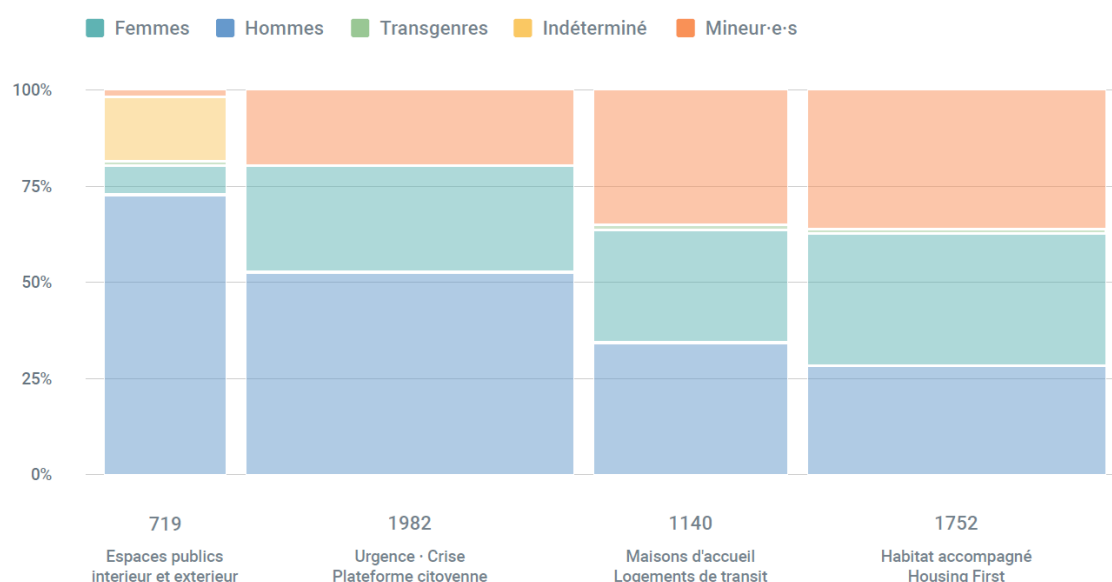

worden aan ernstigere uitsluitingen van huisvesting. Het zou moeilijk zijn om te schatten hoeveel personen zonder verblijfsvergunning "dakloos" zijn, de overgrote meerderheid van deze groep is zeker zeer slecht gehuisvest is.

Gender

In 2020 werden in de telling in Brussel 1.110 vrouwen geteld, d.w.z. 20,9% van de getelde bevolking. In vergelijking met 2018 stelt men een stijging van hun aantal vast (van 943 naar 1.110), maar een daling van hun aandeel (van 22,7% naar 20,9%). Het totale aantal vrouwen die te maken hebben met dakloosheid of slechte huisvesting blijft dus stijgen. Bijna een op de drie personen in de noodopvangcentra of opvangcentra is een vrouw, en in de meeste gevallen een moeder van een of meer kinderen.

Figure 12 **Vue globale : répartition par situation de vie selon le genre et l'âge**

Zoals blijkt uit deze figuur, die de verdeling naar leefsituatie naar geslacht en leeftijd weergeeft, neemt het aandeel van vrouwen en minderjarigen toe in structuren waar zij waarschijnlijk voor langere tijd zullen opgevangen worden. Hoe hoger het beschermingsniveau dat door de voorzieningen wordt geboden, hoe meer de als kwetsbaar beschouwde categorieën - vrouwen en minderjarigen - vertegenwoordigd zijn.

Vrouwen nemen vaak hun toevlucht tot informele mechanismen in plaats van een beroep te doen op sociale bijstand²². Door factoren zoals het risico op seksistisch geweld of de vrees dat hun kinderen door de kindbescherming bij hen zullen worden weggehaald, zoeken vrouwen

²² PLEACE Nicholas (2016) – « Exclusion by Definition : The Under-representation of Women in European Homelessness Statistics » in BRETHERTON Joanne en MAYOCK Paula (dir.), *Women's Homelessness in Europe*, London: Palgrave Macmillan, p.105-126.

vaker naar alternatieven voor diensten voor daklozenhulpverlening - bijvoorbeeld door te "couchsurfen" of bij familie of vrienden te logeren²³.

Ook het aantal minderjarigen neemt toe: meer dan één op de vijf daklozen of mensen die slecht gehuisvest zijn, is een kind of een adolescent. In totaal werden in 2020 933 minderjarigen geteld tegenover 619 in 2018, zijnde een stijging met 50,7%. De toename van het aantal minderjarigen onder de daklozen en de slecht gehuisveste personen kan verband houden met een toename van het aantal dakloze gezinnen, wat helaas niet met de telnstrumenten nagegaan kan worden. Het is ook mogelijk dat een deel van deze stijging verband houdt met de sterke stijging van het aantal vrouwen dat tijdens de lockdown het slachtoffer werd van huiselijk geweld. Deze vrouwen werden opgevangen in crisisfaciliteiten; velen van hen zijn moeders die met hun kind(eren) zijn gevlucht.

²³ FEANTSA (2021) – *Guide for developing effective gender-responsive support and solutions for women experiencing homelessness* <https://www.feantsa.org/public/user/Resources/resources/Guide%20supporting%20and%20solutions%20for%20women.pdf>

2.1.2 Bijdragen van de referentiepersonen.

2.1.2.1. Huisvesting

Nota vzw Brusselse Bond voor het Recht op Wonen (BBRoW)

De toenemende kloof tussen de lage inkomens van de meeste Brusselaars en de sterk gestegen huur- en verkoopprijzen, in combinatie met een té klein aanbod aan sociale huurwoningen, zorgen ervoor dat vele tienduizenden Brusselse gezinnen verplicht zijn in te kleine, ongezonde woningen te wonen en/of veel meer dan een derde van hun inkomen te besteden aan de woonkost of nog erger dat ze geen woning vinden. Thuislozen en andere personen en gezinnen in precaire omstandigheden hebben nood aan sociale begeleiding en (nood)opvang, maar ook alle baat bij veel meer toegankelijke, betaalbare huisvesting in het Brusselse Gewest. Daarom pleit onze vereniging onder meer voor de volgende maatregelen:

1. Toepassing van referentiehuurprijzen op de Brusselse huurmarkt

In 2017 heeft de Brusselse regering haar goedkeuring gegeven aan een ‘indicatief rooster van referentie-huurprijzen’. Via de website ‘huurprijzen.brussels’ kan een huurder of verhuurder de referentiehuurprijs van zijn woning berekenen. Onze vereniging wil dat de referentiehuurprijzen echt een impact hebben op de té hoge huurprijzen. Dat betekent voor ons dat:

- een verhuurder geen huurprijs mag vragen die boven de referentiehuurprijs ligt.
- een paritaire onafhankelijke huurcommissie op vraag van de huurder de huurprijs die toch té hoog zou zijn, kan verlagen.

2. De invoering van een unieke huurtoelage

Gezinnen met lage inkomens besteden vaak meer dan 50 tot 60% van hun inkomen aan de huur. Voor die personen zal zelfs de toepassing van referentiehuurprijzen niet voldoende zijn om de woonkosten dragelijk te maken.

Daarom is het noodzakelijk om een unieke huurtoelage in te voeren, met weinig administratieve rompslomp, waarbij het inkomen van de huurder het enige criterium is.

3. Strijd tegen leegstaande woningen en steun voor bezettingen van sociale aard

Een voorzichtige raming van het aantal woningen in het Brusselse Gewest die al langer dan een jaar leegstaan komt uit op zo’n 15.000 à 20.000 woningen (op een totaal van 550.000). Nochtans is de Brusselse Huisvestingscode duidelijk: wie als eigenaar een woning laat leegstaan, pleegt een strafbaar feit en kan beboet en vervolgd worden. Daarom is het belangrijk dat:

- de gewestelijke cel ter bestrijding van leegstaande woningen voldoende middelen en personeel heeft om eigenaars van leegstaande woningen op te sporen, hen ertoe aan te moedigen de woning te renoveren en opnieuw te verhuren en, indien nodig, te beboeten.
- alle openbare huisvestingsactoren concreet de opdracht krijgen om voor leegstaande woningen en gebouwen uit hun patrimonium tijdelijke bezettingsovereenkomsten aan te gaan met verenigingen met sociaal oogmerk.
- één gewestelijke operator aangewezen wordt om veel meer leegstaande privéwoningen in openbaar beheer te nemen, te renoveren en te verhuren.

4. Het aanbod aan sociale huurwoningen moet naar omhoog

De wachtlijsten voor een sociale huurwoning zijn enorm (thans meer dan 40.000 gezinnen). Daarom moet het aanbod aan sociale huurwoningen fors uitgebreid worden, zodat er kan worden nagedacht over quota of prioriteit voor thuislozen bij de toewijzing van een sociale woning.

De vzw Brusselse Bond voor het Recht op Wonen is een tweetalige groepering van meer dan 60 Brusselse verenigingen, die elk op hun eigen terrein, het recht op huisvesting verdedigen en ijveren voor meer kwaliteitsvolle woningen tegen betaalbare prijzen.

Meer info: www.bbrow.be

Bijdrage van het Nationaal Eigenaars- en Mede-eigenaarssyndicaat (NEMS)

1. Specifieke link van de organisatie met het thema

Onze organisatie is een niet-politieke vereniging die opkomt voor de belangen van eigenaars en mede-eigenaars van onroerend goed.

Daartoe informeren wij hen over hun rechten en plichten. Wij zorgen er ook voor, door lobbywerk, dat hun rechten worden gevrijwaard en dat zij zo goed mogelijk worden beschermd tegen kwaadwillige huurders en tegen alle risico's die inherent zijn aan elke vorm van verhuur.

2. Belangrijke punten die bij de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

De problematiek van dakloosheid gaat veel verder dan het recht op huisvesting.

Meestal gaat het om mensen die in alle opzichten (familiaal, sociaal, medisch, cultureel, financieel, enz.) in een precaire en achtergestelde situatie verkeren en dat heel vaak al sinds hun prille jeugd.

De privéverhuurders krijgen zelden met dit publiek te maken. Degenen die dat wel doen, maken deel uit van grotere verenigingsprojecten zoals Housing First, samenwerking met verenigingen zoals Saint-Vincent de Paul of, meer in het algemeen, de SVK's, waarvan sommige trouwens ook deelnemen aan projecten zoals Housing First. Laten we ook de glijdende huurovereenkomst niet vergeten, een instrument dat in het BHG werd ingevoerd door de regionalisering van de huurovereenkomst.

Naast de hierboven beschreven prijzenswaardige initiatieven is dit ook een thema voor het sociaal beleid en de sociale huisvestingssector, waar het tekort aan woningen schrijnend is en op verschillende niveaus van de samenleving wordt gevoeld.

3. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

Onze kennis van deze kwestie is beperkt omdat dit publiek over het algemeen rechtstreeks naar de in deze sector gespecialiseerde verenigingen gaat. Zoals hierboven vermeld, bevinden privéverhuurders die zich bewust zijn van deze thematiek zich reeds vanaf het begin in een meer gespecialiseerd circuit.

Volgens het NEMS heeft deze kwetsbare groep mensen in de eerste plaats behoefte aan solide sociale begeleiding en sociale re-integratie, aangepast aan hun specifieke situatie, die de privésector alleen niet kan bieden.

Bijdrage van het gemeenschappelijke daklozenfront VZWA

1. Specifieke link van de organisatie met het thema:

Van bij het begin was het hoofddoel van het Front, samengesteld uit daklozen en ex-daklozen, de grondwettelijke rechten te verdedigen van mensen die legaal in België verblijven en dakloos zijn. Een Belg die niet meer ergens gedomicilieerd is, heeft immers geen rechten: geen recht op ziekteverzekering, werkloosheid, pensioen, ... Wij hebben verkregen dat personen die wettelijk in België verblijven, vandaag hun domicilie hebben bij het OCMW van de gemeente waar ze verblijven: in een tuinhuisje, bij vrienden, op straat, ... dankzij het, zoals wij dat nemen, referentieadres bij het OCMW.

Onze belangrijkste strijd is niet langer het beheer van de daklozen op straat, maar het voorkomen dat ze op straat belanden.

2. Belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

a) **Voor mensen die voor het eerst op straat leven en jongeren, een sociaal hotel oprichten.** Mensen wennen te snel aan de straat, dus als ze de hele dag in privékamers kunnen verblijven en niet enkel in een nachtopvang verblijven die ze om 9 uur 's morgens moeten verlaten, kunnen ze over hun emoties heen komen, hun papieren in orde brengen, al hun rechten herwinnen en uiteindelijk op zoek gaan naar een woning. Maximaal 6 maanden.

b) *Preventieve maatregelen om dakloosheid te voorkomen:*

- het statuut van medehuuder bevorderen of het statuut van samenwonende afschaffen, althans voor de meest kwetsbare personen, of een ander statuut creëren zodat deze mensen hun statuut van geïsoleerde personen en bijgevolg hun huisvesting niet verliezen. Het is in hun voordeel en in dat van de samenleving, aangezien ze meer zullen consumeren en er dus meer BTW zal zijn;
- de paritaire huurcommissie moet zo snel mogelijk goedgekeurd worden. Het zou een huurder in staat stellen om, indien hij vaststelt dat zijn woning te duur is in verhouding tot een prijzenrooster, naar de vrederechter te stappen. Het lijkt erop dat ze op punt staat, maar dat het lang duurt voordat ze goedgekeurd wordt;
- woningspotting zoals binnen *het Eilandje*. De woningspotter zou de tussenpersoon zijn tussen een huurder die afhankelijk is van het leefloon of een werkloosheidsuitkering en de potentiële eigenaar om deze laatste te overtuigen;
- verschillende preventieve maatregelen om woningverlies te voorkomen: zodra een eigenaar een klacht indient tegen zijn huurder, moet onmiddellijk een huisbezoek worden gedaan door het OCMW en mag niet gewacht worden op de beslissing tot uitzetting, want dan is het te laat; alle gemeenten moeten verplicht worden een bepaald percentage

transitwoningen te hebben in verhouding tot hun bevolking; de politie moet verplicht worden de klacht van een huurder in geval van een illegale uitzetting te registreren (zonder tussenkomst van de rechter), aangezien de politie momenteel de klacht doorstuurt naar de vrederechter in plaats van deze in te behandelen, aangezien dit minder werk meebrengt; verplichting tot een grondige opvolging door maatschappelijk werkers bij het verlaten van de gevangenis, de 'IPPJ' (jongeren) of in een psychiatrisch ziekenhuis; wanneer een berichtgeving van sluiting van een woning wegens onbewoonbaarheid op een gebouw wordt aangeplakt, dienen alle huurders, en niet enkel de eigenaar, dezelfde brief over de voortgang of weigering der werken te ontvangen, zodat zij hun regelingen kunnen treffen ;

- minister Alain Maron heeft aan het begin van zijn mandaat 1,5 miljoen euro uitgetrokken voor *preventieve maatregelen tegen dakloosheid*: hoe staan de zaken er nu voor?

1. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen:

- de begrotingen van de OCMW's optrekken, zodat ze meer maatschappelijke werkers kunnen aanwerven om echt te kunnen helpen ;
- instelling van een gewestelijke ombudsman voor de OCMW's of voor elk OCMW.

Bijdrage van de Federatie van onthaalhuizen en dienst voor hulp aan daklozen (AMA)

1. Specifieke link van de organisatie met het thema

De AMA is de Federatie van onthaalhuizen. Ze werd opgericht in 1968 en groepeert meer dan 90 diensten in Brussel en Wallonië. Hoewel alle diensten die lid zijn van onze federatie sociale begeleiding bieden aan daklozen, hebben sommige zich gespecialiseerd in huisvesting (bijv. noodopvang, opvangthuizen).

Anderen hebben een expertise ontwikkeld in ambulante ondersteuning (bijv. dagverzorgingsdiensten, straathoekwerkers, thuisbegeleiding, housing first). In Brussel zijn een vijftigtal diensten voor daklozen en slecht gehuisveste personen actief. Zij worden erkend en gesubsidieerd door de Franse Gemeenschapscommissie, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Ook andere openbare diensten en verenigingen zijn actief ten aanzien van de daklozenbevolking: het OCMW, de algemene sociale diensten, de sociale verhuurkantoren (SVK's), de openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's), de preventieteams die in de openbare ruimte optreden, de MIVB, de politiediensten, de gezondheidsdiensten zoals ziekenhuizen, centra voor geestelijke gezondheidszorg, centra voor gezinsplanning, enzovoort. Er bestaan tevens talrijke burgerinitiatieven in Brussel. Ze komen punctueel of herhaaldelijk tussen (bijv. in de winter, uitdelen van maaltijden).

2. Belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

Hoewel de toegang tot fatsoenlijke en betaalbare huisvesting een fundamenteel recht is, is het belangrijk huisvesting te beschouwen als een oplossing, maar niet als de enige oplossing voor dakloosheid. Het zal van essentieel belang zijn een goed inzicht te hebben in de verschijnselen die tot dakloosheid leiden en rekening te houden met de verschillende realiteiten waarmee de groepen worden geconfronteerd: economische, sociale en gezondheidsproblemen, administratieve situatie (al dan niet in het bezit van papieren), genderaanpak, waarbij met name rekening moet worden gehouden met moeilijkheden zoals huiselijk geweld en geweld binnen het gezin, de omvang van de gesteunde gezinnen (alleenstaanden, eenoudergezinnen, grote gezinnen, enz.). Er zal rekening moeten worden gehouden met de verschillende vormen van huisvesting: eengezinswoningen/modulaire woningen/transitwoningen/collectieve woningen, enz. Ook de kwaliteit van het gebouw moet in aanmerking worden genomen, alsook de ligging ervan in de wijken/gemeenten (bijv. ligging van de woningen ten opzichte van de school van de kinderen). Het zal ook belangrijk zijn rekening te houden met de werkelijke behoeften van de betrokkenen: sommige gezinnen/alleenstaanden zijn in staat zelfstandig te leven.

De periode van dakloosheid die ze hebben doorgemaakt is slechts een uitzonderlijke periode en ze kunnen snel weer op eigen benen staan. Andere gezinnen hebben meer moeilijkheden. Als reactie op deze moeilijkheden hebben daklozenorganisaties verschillende instrumenten

ontwikkeld, zoals de opvolging post-huisvesting²⁴ 1, thuisbegeleiding²⁵ en Housing First²⁶. Deze steun, die intensief of minder intensief wordt aangeboden (afhankelijk van het geval), is een echt instrument voor preventie en voor het behoud van huisvesting. Ze helpen het isolement te doorbreken. Zij handelen voordat zich nieuwe moeilijkheden voordoen.

3. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

Een groot aantal openbare en verenigingsactoren beschikt over een expertise op het gebied van de bestrijding van de dakloosheid en het bieden van begeleiding. Het zal nodig zijn "het wiel niet opnieuw uit te vinden". Veel aangelegenheden vallen buiten het bevoegdheidsgebied van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: sociale zekerheid, onderwijs, werkgelegenheid, migratiebeleid, enz. Deze verschillende bevoegdheden spelen een fundamentele rol (zouden dat moeten spelen) in de strijd tegen dakloosheid.

- a) Sociale begeleiding in de leefomgeving, op vrijwillige basis, voor gezinnen/personen die in een opvangtehuis hebben verbleven
- b) Sociale steun in de huisvesting, op vrijwillige basis, voor gezinnen/personen die niet noodzakelijk dakloos zijn geweest
- c) Psycho-medische-sociale steun, op vrijwillige basis, voor personen met drie cumulatieve problemen: lange perioden van dakloosheid, geestelijke gezondheidsproblemen en problemen met drugsverslaving.

²⁴ Sociale begeleiding, op vrijwillige basis, op de plaats waar gezinnen/personen die in een opvangtehuis hebben verbleven, leven.

²⁵ Sociale begeleiding in de woning, op vrijwillige basis, van gezinnen/personen die niet noodzakelijk dakloos zijn geweest.

²⁶ Psycho-medisch-sociale begeleiding, op vrijwillige basis, van personen die 3 problemen cumuleren: lange periodes van dakloosheid, geestelijke gezondheidsproblemen en drugsverslavingsproblematiek.

Bijdrage van de heer Nicolas Bernard²⁷
Hoogleraar rechten, “Université Saint-Louis” – Brussel

Inleiding : dakloosheid als een kwestie van rechten

Deze bijdrage behandelt het probleem van de dakloosheid vanuit een juridisch perspectief. Zij zal niet alleen de bestaande wetgeving beschrijven, maar ook uitnodigen tot nadenken over mogelijke verbeteringen ervan.

Dakloosheid is ook, en zelfs vooral, een kwestie van rechten, hetgeen de collectieve verantwoordelijkheid onderstreept van een samenleving die er niet in slaagt al haar leden ervan te vrijwaren. Het is niet zo dat de wetgever niets doet aan dit probleem (integendeel, België is een van de meest vooruitstrevende landen op dit gebied), maar het is duidelijk dat dit niet volstaat - soms zijn deze rechten er niet, slecht toegepast of slecht doordacht - en dat iets anders moet worden gedaan.

De juridische benadering van dakloosheid biedt drie voordelen want zij maakt het volgende duidelijk:

1. dakloosheid is geen noodlot of een kwestie van individuele verdienste, maar impliceert een collectieve verantwoordelijkheid (NB: het is niet de bedoeling om elke individuele verantwoordelijkheid te negeren, maar om haar niet uit te vergroten)
2. aan dakloosheid ontkomen is geen individuele gunst (zoals de liefdadigheid van weldoeners in het verleden) maar een subjectief recht dat kan worden opgeëist;
3. de rechten kunnen worden ingeroepen, ook al moet men ze soms hardnekkig zoeken (ze slijten alleen als ze niet worden gebruikt).

In de bestaande rechtsorde ligt de nadruk op *curatieve* oplossingen (rechten om uit de dakloosheid te geraken) ten koste van *preventieve* oplossingen (rechten om te voorkomen dat men in een spiraal van dakloosheid terechtkomt).

De wettelijke definitie luidt dat een dakloze "*een persoon is die niet over eigen onderdak beschikt, dit niet op eigen kracht kan verkrijgen en die daarom geen verblijfplaats heeft of die tijdelijk in een opvangcentrum verblijft totdat in onderdak wordt voorzien*". Men kan zien dat men niet noodzakelijk op straat hoeft te leven om als dakloos te worden beschouwd (iemand in een opvangcentrum voldoet ook aan deze definitie).

Deze juridische definitie wordt door de hoven en rechtbanken op uiteenlopende wijze geïnterpreteerd: ofwel beperkt (interpretaties die rechten ontzeggen aan mensen die niet alle vakjes aankruisen), ofwel ruim (interpretaties die het specifieke karakter van dakloosheid doen

²⁷ Doctor in de rechten, Licentiaat filosofie, Hoogleraar rechten aan de “l’Université Saint-Louis” – Brussel, Directeur van het “Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles” (IRIB), Speciaal adviseur van de rector voor gewestelijke integratie en voor dienstverlening aan de samenleving.

verwateren). Zo zijn enerzijds sommige rechters van oordeel dat een persoon die in een privéwoning (en niet in een opvangcentrum) is ondergebracht, niet "dakloos" is, en anderzijds geeft het woord "tijdelijk" aanleiding tot discussie: op welk moment is een situatie niet langer tijdelijk maar permanent?

De rechten van de dakloze *achteraf* (curatieve maatregelen)

Een aantal rechten hebben tot doel mensen uit de status van dakloze te helpen:

- installatiepremie

mechanisme: premie die door de federale overheid wordt toegekend aan daklozen die een woning vinden.

moeilijkheden: - deze premie wordt slechts eenmaal in het leven van een dakloze toegekend (zelfs in geval van verhuizing).

- de OCMW's weigeren deze hulp in geval van onbewoonbare huisvesting (hoewel de wet niet in deze voorwaarde voorziet);
- de premie dekt alleen de kosten voor de inrichting van de woning en maakt de betaling van de huur niet mogelijk.

- herhuisvestingstoelage

mechanisme : premie die door het Gewest wordt toegekend aan daklozen die een woning vinden; deze steun is niet alleen bedoeld om de woning in te richten, maar ook om de huur te betalen.

moeilijkheid: de woning moet " toereikend " zijn, d.w.z. voldoen aan de normen inzake bewoonbaarheid (wat vaak een hoge huurprijs inhoudt).

- inschrijving in de bevolkingsregisters

mechanisme: deze inschrijving maakt het mogelijk over een officieel adres te beschikken (wat van cruciaal belang is om in aanmerking te komen voor werkloosheidsuitkeringen, ziekteverzekering of kinderbijslag). Er is slechts één voorwaarde: bewijzen dat men daadwerkelijk woont waar men zegt het grootste deel van het jaar door te brengen, ongeacht de locatie (een dakloze is er enkele jaren geleden in geslaagd zijn adres te laten inschrijven op een straatbank).

moeilijkheid: sommige gemeenten voegen voorwaarden toe waarin de wet niet voorziet en weigeren mensen in te schrijven die in een auto of in een kraakpand wonen.

– referentieadres

mechanisme: sommige mensen brengen het grootste deel van het jaar niet op dezelfde plaats door (schippers, militairen of daklozen); zij kunnen een fictief adres hebben, het referentieadres: men "doet alsof" zij daar wonen, hoewel dat in werkelijkheid niet het geval is. Een dakloze kan een referentieadres nemen bij een OCMW, maar ook bij een natuurlijk persoon.

moeilijkheden : - een referentieadres nemen bij een OCMW is alleen mogelijk als de inkomsten onder een bepaalde drempel ligt; sommige OCMW's houden echter geen rekening met schulden bij de berekening van deze inkomsten;

- sommige OCMW's voegen voorwaarden toe die niet in de wet zijn opgenomen, zoals het volgen van een opleiding, actief op zoek zijn naar huisvesting, reeds beroep doen op een OCMW, enz;

- sommige OCMW's weigeren een referentieadres toe te kennen als de dakloze bij een familielid of vriend logeert.

De rechten van de dakloze vooraf (preventieve maatregelen)

Een systeem om dakloosheid te voorkomen bestaat niet. Hoewel de kosten van huisvesting de belangrijkste factor zijn bij dakloosheid in Brussel, heeft het Gewest bijvoorbeeld nog geen omkadering van de huurprijzen ingevoerd.

Voor preventieve doeleinden kunnen drie systemen worden voorgesteld:

1. (systematische) herhuisvestingssteun in geval van uitzetting wegens onbewoonbaarheid
 - momenteel is een burgemeester die een besluit tot onbewoonbaarheid uitvaardigt, niet verplicht de uitgezette persoon bijstand te verlenen, noch in natura (terbeschikkingstelling van een vervangwoning), noch in geld (terbeschikkingstelling van een geldsom om de verhuiskosten en de nieuwe huur te betalen):
 - in theorie zou de uitgezette persoon naar de rechter kunnen stappen, maar uit studies blijkt dat bij huurgeschillen de huurders slechts in 7% van de gevallen naar de rechter stappen (om uiteenlopende redenen, vooral van psychologische aard).
2. prioritaire toegang tot sociale huisvesting
 - in tegenstelling tot het Waals Gewest, hebben daklozen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest geen specifieke voorrangspunten voor toegang tot sociale huisvesting (in tegenstelling tot eenoudergezinnen of personen met een handicap)

- daklozen kunnen evenmin gebruik maken van quota (in tegenstelling tot mishandelde vrouwen, aan wie een percentage van de sociale huisvesting wordt voorbehouden)

3. een fonds om de huur te betalen

- uit studies blijkt dat het betalen van de kosten voor de herhuisvesting van uitgezette personen achteraf tot acht keer duurder is voor de overheid dan deze personen vooraf te helpen om hun huur te betalen
- dergelijke fondsen bestaan elders in Europa, met name in Vlaanderen, maar niet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waar momenteel besprekingen aan de gang zijn

De essentiële internationale dimensie

Wat zegt Europa over dakloosheid? Zij kan tussenkomen bij de arbitrage tussen grondrechten, bijvoorbeeld tussen de menselijke waardigheid (het recht van daklozen om op de openbare weg te bedelen) en de openbare orde (het recht om zich vrij te bewegen zonder gehinder te worden door de aanwezigheid van een dakloze op de stoep).

Het arrest *Lacatus tegen Zwitserland*, dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens op 19 januari 2021 heeft gewezen, is hiervan een illustratie. Een Roma-vrouw die in Genève aan het bedelen was, had een boete gekregen (op grond van de anti-bedelverordening die door de stad Genève was aangenomen, zoals in sommige Belgische steden). Ze weigerde de boetes te betalen waardoor ze een gevangenisstraf opgelegd kreeg. De zaak werd aanhangig gemaakt bij het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, dat oordeelde dat de persoonlijke levenssfeer van de vrouw was geschonden doordat haar recht om met anderen om te gaan (met inbegrip van het bedelen om aalmoezen) was beperkt, met als gevolg dat haar de middelen werden ontnomen die zij nodig had om in haar levensonderhoud te voorzien. Het Hof merkt op dat bedelen voor deze vrouw geen keuze is, maar een noodzaak. Het Hof is van mening dat haar verbieden te bedelen, een schending van de menselijke waardigheid is. Er zij op gewezen dat artikel 23 van de Grondwet het recht op passende huisvesting vastlegt met het oog op het waarborgen van het recht op een menswaardig leven.

Een noodzakelijke juridische verschuiving

We hebben het al gehad over de rechten die ontbreken (preventieve maatregelen) en de rechten die soms slecht worden toegepast (curatieve maatregelen), maar er zijn ook rechten die slecht zijn doordacht en niet zijn afgestemd op de specifieke behoeften van de daklozen. Vanwege hun achtergrond kunnen daklozen het moeilijk vinden om in de hokjes te passen van mensen die nooit armoede hebben gekend. De wet moet dus vermijden dat van bovenaf inadequate oplossingen worden opgelegd.

Zo kan het weren van mensen met honden uit nachtsielen voldoen aan gezondheidsnormen, maar tegelijkertijd verjaagt het sommige daklozen die liever op straat blijven dan van hun

laatste metgezel verstoeken te blijven. Een ander voorbeeld is dat sommige mensen liever naar de straat terugkeren, een meer ondersteunende en minder normatieve omgeving, dan alleen te blijven in een woonst die hun volgens strikte regels ter beschikking wordt gesteld.

Het is ook belangrijk dat herhuisvesting niet het einde is van een reeks stappen waarin de dakloze moet aantonen dat hij in staat is een woning te beheren. Projecten van het Housing First-type (waarbij de persoon vanaf het begin wordt gehuisvest) lijken de voorkeur te verdienen.

Conclusie

De Amerikaanse film *Nomadland* vertelt over een vrouw die in een busje woont. Er wordt haar gezegd dat zij dakloos is, waarop zij antwoordt dat zij eigenlijk huisloos is maar wel een thuis heeft, haar busje, dat ze niet wil verlaten.

Dit voorbeeld herinnert ons eraan dat wij altijd rekening moeten houden met het inzicht dat de dakloze zelf in zijn situatie heeft, in plaats van hem ongeschikte woonregelingen op te leggen.

2.1.2.2. Opvang

Bijdrage van de Samusocial

1. Welke specifieke link heeft de organisatie met het thema?

De New Samusocial (hierna Samusocial genoemd) onthaalt, huisvest en ondersteunt tussen 800 en 1.000 daklozen per dag. Zij verstrekt ook een ambulante dag- en nachtdienst per auto en fiets, alsmede een Housing First-programma dat straatjongeren meteen opnieuw een woning verschaft.

Onze centra variëren in grootte van gemiddeld 75 tot 300 plaatsen. Momenteel hebben wij vijf centra in vijf verschillende gemeenten die zich richten op specifieke groepen (mannen, vrouwen, gezinnen, mensen met medische problemen, mensen met verslavingen).

Al onze opvangcentra werken 24 uur per dag, en deze overstap naar een systematische opvang de klok rond is het gevolg van de Covid-crisis en de reorganisatie die daaruit voortvloeit is.

De Samusocial is niet alleen de belangrijkste actor op het gebied van dakloosheid in België, maar ook de officiële gewestelijke operator, aangezien zij sinds kort een publiekrechtelijke vzw is.

De Samusocial beheert ook twee centra voor aanvragers van internationale bescherming in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die beide worden gefinancierd door de federale regering.

2. Belangrijkste punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- **De integratie van opvangcentra in hun onmiddellijke omgeving.** De opening van een opvangcentrum voor daklozen in een gemeenschap stuit vaak op veel weerstand van de buurtbewoners en de gemeentebesturen. Dit betekent dat de verstrekkers van opvang voortdurend te maken krijgen met het klassieke NIMBY-verschijnsel (Not In My Backyard).
- **Het aantal opvangplaatsen in Brussel.** We weten nu dat het aanbod van opvangplaatsen niet voldoet aan de vraag, wat betekent dat het aantal mensen op straat groter is dan de opvangcapaciteit. Moet het aantal noodopvangplaatsen verhoogd worden? Moeten vestigingen via precaire bezettingsovereenkomsten of kraakpanden aangemoedigd worden?
- **Het daklozenprobleem is onlosmakelijk verbonden met het probleem van personen zonder papieren.** Meer dan de helft van de mensen die momenteel in onze noodcentra worden opgevangen, zijn personen zonder verblijfsvergunning die geen toegang hebben tot permanente oplossingen om de straat te verlaten, omdat ze niet kunnen worden doorverwezen

3. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- Het is interessant om de toename van het aantal vrouwen, gezinnen en mensen met geestelijke gezondheidsproblemen in Brussel-Hoofdstad te bespreken.
- Het huidige financieringssysteem voor de bestrijding van dakloosheid is thans verdeeld over verschillende gewestelijke ministers, waardoor het onmogelijk is dezelfde regels, dezelfde controlemechanismen, maar vooral een globale visie op de problemen van migranten en daklozen te hebben.

2.1.2.3. Gezondheid

Bijdrage van *Santé Mentale & Exclusion sociale – Belgique* (SMES)

Samenwerken voor mentale gezondheid en sociale inclusie

1. Specifieke link van de organisatie met het thema

Smes werd opgericht op grond van een vaststelling: de personen die kampen met meervoudige problematieken zoals sociale onzekerheid, geestelijke gezondheidsproblemen en verslavingen hebben het zeer moeilijk om toegang te krijgen tot sociale bijstand en gezondheidszorg, dit zijn nochtans fundamentele rechten. Door de samenwerking van psycho-medisch-sociale actoren en een onvoorwaardelijke bijstand aan de kwetsbare persoon onderzoekt, bevordert en ontwikkelt Smes innovatieve en op maat gemaakte oplossingen:

- Connect verbindt en mobiliseert het psycho-medisch-sociale veld, de begunstigden en beleidsmakers via verschillende ruimten voor denktanks en samenwerking: intervisies, uitwisselingstafels, bewustmaking, vertegenwoordiging, overlegorganen, enz.
- Support is een multidisciplinair en mobiel team dat de psycho-medisch-sociale werkers die in contact staan met een publiek dat kampt met onzekerheid, psychische stoornissen en verslavingen te hulp schieten. Support treedt op in individuele situaties, houdt een oogje in het zeil en organiseert opleidingen (sensibiliseren rond geestelijke gezondheid, beheer van situaties waarin geweld wordt gebruikt, enz.).
- Housing First is er voor de daklozen met zware psychische problemen en een verslavingsproblematiek, het project verschaft hen een rechtstreekse en onvoorwaardelijk toegang tot huisvesting en biedt daarnaast ook mobiele en, zo nodig, intensieve begeleiding op maat.

2. Belangrijkste punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

Naar onze mening vereist de strijd tegen dakloosheid de tenuitvoerlegging van een geïntegreerde strategie, die zowel op een preventieve as (voorkomen dat mensen op straat belanden) als op een as van straatexit werkt.

Dit vereist banden met sectoren die verder gaan dan de dakloosheid stricto sensu, zoals justitie (vrijlating van gevangenen, enz.), gezondheid en vooral geestelijke gezondheid (ziekenhuisontslag, toegang tot zorg, enz.), jeugdzorg, en vooral huisvesting: het daklozenprobleem kan niet worden opgelost zonder huisvesting, en de toegang tot betaalbare en kwaliteitsvolle huisvesting blijft een schrijnend probleem in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Een ander belangrijk element is de kwestie van de toegang tot diensten voor mensen met meervoudige problemen, en met name de hoge drempels die in veel diensten nog steeds bestaan

(verbod op het consumeren van producten, verplichtingen ten aanzien van werktijden, eisen om iemands "motivatie" aan te tonen, enz.). Dit zijn allemaal voorwaarden waaraan onmogelijk kan worden voldaan voor een zeer kwetsbare bevolkingsgroep.

Tot slot staat ook de migratieproblematiek centraal in een alomvattende aanpak van de daklozenproblematiek in het Brussel van vandaag, gezien het hoge percentage in ballingschap levende personen onder de daklozenpopulatie en ook de voorwaarden voor toegang tot andere diensten dan noodopvang, met name huisvesting (noodzaak van legaal verblijf op het grondgebied).

Bijdrage van Straatverplegers (IDR)

1 Specifieke link van de organisatie met het thema?

De organisatie Straatverplegers (Infirmiers de rue) is sinds 2006 aanwezig in Brussel en sinds 2019 in Luik. Haar missie is de re-integratie van de meest kwetsbare daklozen, van contact en begeleiding op straat tot stabilisatie op lange termijn in een woning. Hoewel de vereniging nauw samenwerkt met het hele psycho-medisch-sociale netwerk, kan zij zelfstandig zorgen voor follow-up en begeleiding, door te zorgen voor medische coördinatie, sociale follow-up, het zoeken naar, plaatsen in en begeleiden bij huisvesting.

2 Belangrijkste punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- **Huisvesting maakt deel uit van de behandeling:** het lijkt ons bedrieglijk en gevaarlijk om gezondheid te beschouwen als losstaand van het feit dat men niet alleen onderdak heeft, maar ook fatsoenlijke huisvesting, een thuis. Uit al onze ervaringen blijkt dat duurzaam in een woning leven enorme voordelen biedt voor overleving, gezondheid en welzijn. Het is een basiselement voor de gezondheid.
- **Een huisvestingsoplossing is voor iedereen mogelijk:** een waardige en duurzame huisvestingsoplossing is voor iedereen mogelijk, maar men moet zichzelf de tijd en de middelen kunnen geven om die te vinden. Het kan gaan om individuele of collectieve huisvesting of een instelling die aan de behoeften van de persoon is aangepast.
- **Het gebrek aan plaatsen in ziekenhuizen** (met name psychiatrische ziekenhuizen) of gespecialiseerde behandelingscentra vormt een belangrijke belemmering voor de re-integratie van daklozen.
- Het **gebrek aan toegankelijke woningen** is waarschijnlijk de grootste hinderpaal om een einde te maken aan de dakloosheid in Brussel.
- **Een einde maken aan dakloosheid is mogelijk in Brussel**, maar daarvoor zijn een strategie (met name op het vlak van preventie) en middelen nodig, alsook een duidelijk plan over verschillende zittingsperiodes.
- **De re-integratie van personen vereist het herstel van een zeker gevoel van eigenwaarde**, en dit werk begint vanaf het eerste contact met de dakloze, en gaat door tijdens alle contacten die de persoon tijdens zijn re-integratieproces heeft.

3 Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- **Europese burgers kunnen op Belgisch grondgebied zonder rechten** komen te zitten en niet in staat zijn om deze rechten terug te krijgen (recht op inkomen). Dit maakt duurzame herhuisvesting onmogelijk. Zonder hulp om terug te keren, en vaak zonder de wil om terug te keren, blijven deze mensen zonder vooruitzichten in onze straten en sterven daar uiteindelijk.
- **Niet-Europese burgers zonder verblijfsstatus**, die vaak al jaren in ons land zijn, in soms zeer moeilijke omstandigheden, en soms aan psychiatrische aandoeningen lijden, vormen ook een groeiend deel van de daklozen in onze straten, ook zonder hoop op

verbetering. Er moeten politieke oplossingen worden gevonden om hen in staat te stellen weer een menswaardig bestaan op te bouwen.

2.1.2.4 Rondzwervende jongeren

Bijdrage van Macadam

1. Specifieke link van de organisatie met het thema

De oprichting van de vzw Macadam is het resultaat van jarenlang denkwerk en overleg tussen verenigingen uit verschillende sectoren (jeugdzorg, dakloosheid, geestelijke gezondheid en armoedebestrijding) rond het thema van dakloosheid bij jongeren. Deze rondzwervende jongeren kunnen worden gedefinieerd als jongeren onder de 26 jaar die dakloos zijn of dreigen dakloos te worden. Macadam stelt zich tot doel bij te dragen tot het beëindigen van de dakloosheid van jongeren in het Brussels Gewest door enerzijds een intersectoraal netwerk op te richten dat het mogelijk maakt op verschillende niveaus (in het veld, institutioneel, politiek) actie te ondernemen en anderzijds een laagdrempelige en intersectorale dagopvang op te richten voor jongeren die in een situatie van dakloosheid verkeren.

2. Belangrijkste punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- a. Preventie: wanneer we de verhalen van rondzwervende jongeren analyseren, merken we meestal dat ze al heel vroeg in hun traject met mislukkingen te maken hebben gehad. Vroegtijdig ingrijpen, dat beter is afgestemd op de verwachtingen van de jongeren en hun gezinnen, zou het ongetwijfeld mogelijk hebben gemaakt de nadien ondervonden moeilijkheden te voorkomen of te verzachten. Het is dan ook van essentieel belang een echt preventiebeleid voor gezinnen, kinderen en jongeren te ontwikkelen om de negatieve gevolgen van de psychosociale moeilijkheden die mensen kunnen ondervinden (bestaansonzekerheid, isolement, psychische stoornissen enz.) te beperken/in te dijken.
- b. Begeleiding: wanneer een jongere dakloos wordt, wordt hij of zij vaak een zogenaamde "hete aardappel" die door alle diensten aan elkaar wordt doorgegeven omdat geen van hen zich voldoende bevoegd en toegerust voelt om hem of haar op te vangen en te begeleiden. Deze jongeren komen daardoor zonder oplossing te zitten en haken af van het hulp- en zorgsysteem bij gebrek aan passende antwoorden. Vervolgens moet belangrijk werk worden verricht om deze jongeren opnieuw te betrekken en vertrouwen op te bouwen, zodat zij weer gebruik kunnen maken van hun rechten. Deze periode waarin jongeren geen enkele oplossing hebben, kan onomkeerbare gevolgen hebben voor hun (geestelijke en lichamelijke) gezondheid, hun sociale inschakeling en hun administratieve situatie. Er moet dus opnieuw worden nagedacht over vormen van zorg, opvang en begeleiding waarbij rekening wordt gehouden met de specifieke behoeften van deze jongeren en de tijd die zij in het ongewisse doorbrengen zoveel mogelijk wordt beperkt.
- c. (Her)huisvesting: de toegang tot een betaalbare en kwaliteitsvolle woning in Brussel wordt steeds ingewikkelder en voor jongeren, die over het algemeen een slechte reputatie

hebben bij huisbazen, is het bijna onmogelijk om duurzame, waardige en betaalbare huisvesting te vinden. Brussel moet weer een stad worden waar iedereen kan wonen zonder zijn welzijn en gezondheid te moeten opofferen. Jongeren moeten ook de nodige begeleiding krijgen om te leren zelfstandig te zijn.

3. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

Er zijn reële uitdagingen met betrekking tot de toegankelijkheid van hulp- en zorgdiensten voor een uiterst kwetsbare bevolkingsgroep (jongeren, geesteszieken, drugsgebruikers, mensen zonder papieren enz.) Naast deze moeilijke toegang zijn er over het algemeen veel institutionele breuken, waardoor de mogelijkheid van een vlot hulp- en zorgtraject wordt belemmerd. De actoren in het veld moeten voldoende financiële en personele middelen krijgen voor een kwalitatief hoogstaand netwerk om de mazen in het sociale net te dicht en te voorkomen dat te veel mensen in een institutioneel niemandsland terechtkomen, wat dramatische gevolgen kan hebben voor hun leven.

2.1.2.5. Migratie

Bijdrage van het burgerplatform BXLRefugees

"Het burgerplatform BXLRefugees streeft naar een meer open en meer inclusieve samenleving ten aanzien van migranten en tracht de energie van de burgers en verenigingen te mobiliseren en te bundelen om de opvattingen en houding van onze maatschappij tegenover migranten te veranderen en bij te dragen tot een antwoord op hun behoeften dat fundamenteel humaan en kwaliteitsvol en, zo nodig, nieuwe oplossingen te zoeken."

Geconfronteerd met het slechte beheer van de opvang in België, werd het Burgerplatform voor Steun aan Vluchtelingen opgericht in september 2015. Het omschrijft zichzelf als een ruimte voor ontmoeting en coördinatie van de individuele en collectieve initiatieven die zich bezighouden met de migratieproblematiek.

Sindsdien biedt het burgerplatform, binnen de grenzen van zijn middelen, een onvoorwaardelijk onthaal en een antwoord op de vragen om informatie, opleiding en bijstand van ballingen, migranten, asielzoekers, nieuwkomers en mensen zonder papieren, met respect voor het individu en zijn keuzes. Zo werkt het burgerplatform aan de integratie van die personen in hun nieuwe omgeving.

Het burgerplatform moedigt een migratiebeleid aan dat in overeenstemming is met de internationale verdragen en de rechten van eenieder eerbiedigt. Het is ervan overtuigd dat alleen een duurzame en solidaire oplossing, gebaseerd op respect voor de mensenrechten en universeel broederschap, het hoofd kan bieden aan de huidige wereldwijde migratiecrisis.

Vandaag kan het burgerplatform rekenen op meer dan 70 medewerkers in loondienst en enkele honderden vrijwilligers die over heel België gemobiliseerd zijn.

Onze hoofdactiviteiten:

La Porte d'Ulysse, een opvang-, voorlichtings- en oriëntatiecentrum voor mannen - 350 plaatsen.

Sister's House, een opvang-, onthaal-, voorlichtings- en oriëntatiecentrum voor vrouwen - 100 plaatsen.

Collectieve opvang (15 locaties in Wallonië en Brussel), opvangfaciliteiten die een veilige ruimte bieden aan mensen die op zoek zijn naar internationale bescherming.

Maximillian Hall, taalcursussen (Frans, Nederlands, Engels).

De SISA, sociale, administratieve en juridische informatiedienst.

De humanitaire hub, een multidisciplinaire dienst die werd opgezet in samenwerking met Dokters van de Wereld, Artsen zonder grenzen, het Belgische Rode Kruis, SOS-Jongeren en vele andere partners, biedt psychisch-medisch-sociale en materiële bijstand.

Opvang in gastgezinnen: sinds september 2017 hebben bijna 9 000 gezinnen in België migranten in hun huis opgenomen. De formule? 1, 2 of 3 personen voor 1, 2 of 3 nachten. Kortom, het gaat om een solidaire R(efugees)B&B.

Vragen en informatie:

WhatsApp: +32473323289

Facebook: www.facebook.com/bxlrefugees & www.facebook.com/sustershousebxlrefugees

E-mail: info@bxlrefugees.be

Bijdrage van de Federatie van Brusselse OCMW's

Het Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) is een plaatselijk bestuur, verbonden aan de gemeente. Een OCMW is een administratief, maar ook een politiek orgaan: het wordt beheerd door de raad voor sociale actie, samengesteld uit politici die onrechtstreeks door de gemeenteraden worden verkozen. Er is één OCMW per gemeente, dat onder meer tot taak heeft sociale bijstand te verlenen aan mensen die op het grondgebied van de gemeente wonen, om hen een menswaardig bestaan te garanderen. Dit bestaat zowel uit financiële bijstand (bijvoorbeeld het leefloon, maar ook meer specifieke interventies, ter betaling van voedsel, school, water, elektriciteit, enz.) als materiële bijstand (bijvoorbeeld, tijdens de inperking in verband met de Covid-19 pandemie, het verstrekken van computers aan leerlingen om hen in staat te stellen op afstand cursussen te volgen).

De OCMW's zijn onderworpen aan wettelijke regels en werkingsregels. Deze regels verplichten hen in bepaalde situaties te handelen. Als een persoon bijvoorbeeld meerderjarig is, in de gemeente woont, geen bestaansmiddelen heeft en niet in staat is deze te ontvangen (werk, werkloosheid, ziekenfonds, enz.), dan zijn de voorwaarden vervuld voor het optreden van het OCMW: na een sociaal onderzoek zal het OCMW deze persoon het leefloon toekennen, dat gefinancierd wordt door de federale overheid.

In andere situaties kan het OCMW wel optreden, maar zal het geen enkele federale, gewestelijke of gemeentelijke financiering ontvangen. Dit is het geval voor migranten: de sociale tussenkomst van de OCMW's wordt beperkt door de verblijfsstatus van de personen, zodat als het OCMW besluit hulp te bieden aan een persoon zonder papieren, zonder verblijfsvergunning en zonder verblijfplaats, het dit met eigen middelen moet doen. Daarom zal alleen materiële bijstand worden verleend. Indien de betrokkene echter ziek of gewond is, zal dringende medische hulp worden verleend in de vorm van een "medische kaart", waarmee de betrokkene, ongeacht zijn verblijfsstatus, medische verzorging kan krijgen. Met andere woorden, alleen het leven van de migranten wordt door de staat in stand gehouden, los van hun financiële mogelijkheden

2.1.2.6. Dakloze vrouwen

Bijdrage van Mevrouw Elisabetta Rosa, UCLouvain

De dakloze vrouwen en de nieuwe noodvoorzieningen tijdens een pandemie: Zichtbaarheid en hulpverlening voor de lange termijn?

De beschouwing die ik voorleg, maakt deel uit van het onderzoek 'BRUMARG- Bruxelles à travers ses marges' 'Habiter "sans-abri" au féminin: trajectoires, affects, espaces', gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (Innoviris' Attract/Brains for Brussels programma, 2017-2022), dat ik coördineer binnen de faculteit 'Architecture LOCI de l'UCLouvain'. Dit onderzoek richt zich op de genderongelijkheden die verband houden met de fysieke en sociale totstandkoming van stedelijke ruimten en de daaruit voortvloeiende bewoonbaarheid of onbewoonbaarheid voor de meest kwetsbare personen, onder wie de dakloze vrouwen, om te begrijpen hoe andere, meer of beter bewoonbare ruimten zouden ontwikkeld kunnen worden. Het leven op straat is sterk gendergebonden: vrouwen zijn minder veilig en meer blootgesteld aan geweld (verkrachting, aanranding). Daarom proberen zij zich onzichtbaar te maken en de openbare ruimten zoveel mogelijk te vermijden. Ze vinden onderdak in noodonderkomens of bij vrienden of familie. Hoewel de noodopvang in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG) gemengd is, wordt voorrang gegeven aan vrouwen om hen een plaats te garanderen en hen te beschermen tegen de risico's op straat. Dit is vrij dubbelzinnig aangezien het zich verschuilen ertoe bijdraagt dat de vrouwen onzichtbaar worden. Bovendien vermijden vrouwen vaak gebruik te maken van noodopvang vanwege het feit dat ze gemengd zijn en het gevoel van onveiligheid dat dit gegeven oproept. Het gevolg van dit kader is een grote onzichtbaarheid van de dakloze vrouwen en hun afwezigheid in het publieke debat.

Er is veel veranderd door de Covid-19-pandemie, omdat vrouwen plotseling zichtbaar zijn geworden om ten minste drie redenen die verband houden met de toepassing van de gezondheidsmaatregelen:

1. de vermindering van de capaciteit van de noodopvangstructuren ;
2. het huiselijk geweld dat vrouwen heeft gedwongen hun onleefbaar geworden huizen te verlaten ;
3. de wijziging van de voorwaarden van de gastvrijheid van vrienden of familieleden, bij wie het onmogelijk was om de lockdown uit te zitten. De lockdown heeft de dakloosheid van vrouwen in de stedelijke ruimten blootgelegd.

Op aandringen van de administratieve overheden werden snel opvangprojecten voor vrouwen opgezet, waarbij gebruik werd gemaakt van hotels die als gevolg van de pandemie leeg waren komen te staan. Volgens de gegevens die door Bruss'Help werden verzameld tijdens de laatste telling van de daklozen in het BHG (9 november 2020), vertegenwoordigen vrouwen 74,8% van de mensen die in deze zogenaamde 'crisis'-voorzieningen zijn ondergebracht. De hotels boden de vrouwen meer geschikte verblijfsomstandigheden : het 24 uur op 24 verblijf is essentieel om uit te rusten en tot rust te komen om projecten uit te werken; de mogelijkheid om over een sleutel te beschikken maakt het mogelijk de persoonlijke ruimte (kamer) te bewaken, die vervolgens een veilige, intieme en bewoonbare ruimte wordt. Tegelijkertijd hebben sommige inrichtingen in de loop van de tijd hun opvang opengesteld voor vrouwen die in

koppel zijn, wat niet onbelangrijk is aangezien veel vrouwen liever met hun partner op straat blijven dan alleen naar de noodopvang te gaan.

Deze ervaringen hebben aangetoond dat **het mogelijk en zelfs noodzakelijk is** om:

1. noodopvang aan te bieden uitsluitend bestemd voor vrouwen ;
2. gediversifieerde oplossingen aan te bieden die aangepast zijn aan het traject en de noden van elke vrouw ;
3. noodopvang van goede kwaliteit aan te bieden, 24 uur op 24, in bewoonbare ruimten.

Er blijven echter nog vragen onbeantwoord, met name over de sociale en economische duurzaamheid van deze voorzieningen. Wanneer alles opnieuw "normaal" zal zijn, zullen de hotels hun oude functie weer opnemen: welke alternatieven zullen geboden worden aan de opgevangen vrouwen?

Gezien de specifieke omstandigheden die het verblijf in de hotels mogelijk hebben gemaakt (aanzienlijke financiering door de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en ondersteuning bij de aanpassing van de ruimten), onder welke voorwaarden en in welke ruimten kunnen deze projecten worden voortgezet? Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft ongeveer 6,5 miljoen vierkante meter leegstaande ruimte (verlaten kantoorgebouwen, gronden, huizen, appartementen); naar schatting zijn er tussen de 15.000 en 20.000 leegstaande wooneenheden. **Is het mogelijk, en zo ja hoe, dit onroerend goed in te zetten voor verblijfsprojecten naar het voorbeeld van de hotels?**

Bijdrage van het Eilandje

Vrouwen die dakloos zijn of dreigen te worden in Brussel

Volgens de laatste telling die Bruss'help in 2021 in Brussel heeft uitgevoerd, **maken vrouwen 20,9% uit van de daklozen** en de slecht gehuisveste vrouwen in Brussel. Hoewel het absolute aantal dakloze vrouwen toeneemt, lijkt deze toename evenredig te zijn met de algemene toename van het aantal daklozen en slecht gehuisveste mensen in de afgelopen jaren. Bij *het Eilandje* zijn we echter van mening dat dit cijfer de diverse realiteiten maskeert van vrouwen die in zeer precare situaties verkeren, die te maken hebben met partnergeweld/intrafamiliaal geweld en daardoor meer risico lopen om dakloos te worden. Aangezien vooral vrouwen met **economische onzekerheid** te kampen hebben, zoals blijkt uit alle indicatoren op dit gebied (loonkloof, armoedepercentage, percentage economische achterstand, percentage financiële afhankelijkheid, werkloosheid, pensioenen...), is er geen enkele reden waarom de statistieken in het meest extreme stadium van uitsluiting plots een andere wending zouden nemen.

Voornaamste vaststellingen:

- De overgrote meerderheid van de dakloze vrouwen heeft een lange geschiedenis van geweld, vaak meervoudig.
- Vrouwen passen strategieën toe om de straat te vermijden, die zij als bijzonder gevaarlijk voor zichzelf beschouwen (onderdak bij derden, blijven hangen in gewelddadige situaties, prostitutie als laatste redmiddel, enz.) > onzichtbaar ronddolen, verslechtering van de lichamelijke en geestelijke gezondheid, geen mogelijkheid om een beroep te doen op sociale bijstand, wat hun kwetsbaarheid vergroot.
- Zonder toegang tot betaalbare huisvesting zijn vrouwen terughoudend om een mishandelende partner te verlaten, vooral als zij hun kinderen moeten meenemen naar het harde leven op straat.
- Er bestaat verborgen dakloosheid onder vrouwen, die door onze diensten niet wordt ontdekt.
- Om verschillende redenen (gebrek aan opleiding, onaangepaste infrastructuur, opgelegde gendermix, enz.) houden de huidige opvangstructuren in de daklozensector onvoldoende rekening met de genderdimensie, bieden zij vrouwen niet altijd de mogelijkheid zich veilig te voelen en houden zij deze groep bijgevolg weg van onze diensten, en dus van de gemaakte tellingen.
- De huisvestingscrisis heeft het voor mensen met een laag inkomen, en met name eenoudergezinnen, bijna onmogelijk gemaakt om toegang tot huisvesting te krijgen. De overgrote meerderheid van de eenoudergezinnen (meer dan 90 %) wordt echter geleid door een vrouw.

Welke behoeften hebben de “zichtbare” dakloze vrouwen? :

- Behoefte aan veiligheid
- Behoefte aan rust, verzorging van lichaam en geest
- Specifieke behoeften van vrouwen (hygiëne, menstruatie, gynaecologische zorg, enz.)
- Aandacht voor ervaren gendergerelateerd geweld (partner-/ intrafamiliaal geweld, verkrachting, enz.).

Uit een actie-onderzoek dat het Eilandje momenteel uitvoert naar dakloosheid van vrouwen, **blijkt echter dat niet volledig aan deze behoeften wordt voldaan:**

- De meeste centra zijn gemengd en bieden dus niet voldoende gevoel van veiligheid (cf. getuigenissen van aanrandingen binnen de structuren van de sector).
- Vrouwelijke gebruikers “komen langs” bij de diensten, maar blijven niet lang.
- Het personeel is onvoldoende opgeleid in vrouwenrechtenkwesies en soms hulpeloos wanneer het geconfronteerd wordt met verhalen over verkrachting, partnergeweld, enz.

Voornaamste aanbevelingen :

- financiering van voorzieningen die specifiek bestemd zijn voor dakloze vrouwen of vrouwen die het risico lopen dakloos te worden, met name centra voor dagopvang en/of noodopvang
- opleiding over de vrouwenrechtenproblematiek voor alle werknemers in de daklozensector
- steun voor intersectorale benaderingen die de ontwikkeling bevorderen van deskundigheid, instrumenten en projecten die een verband leggen tussen dakloosheid/extreme armoede en discriminatie op grond van geslacht
- bevordering van de ontwikkeling van projecten die bruggen slaan tussen de sector voor steun aan slachtoffers van partnergeweld/intrafamiliaal geweld en de dakloosheidssector
- prioritaire toegang tot sociale huisvesting of huisvesting met een sociaal oogmerk voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld, zonder dat zij de fase van "daklozen" hoeven te doorlopen (momenteel zijn de quota van sociale huisvesting die zijn gereserveerd voor slachtoffers van partnergeweld voorbehouden voor vrouwen die zijn ingeschreven in een structuur uit de daklozensector)

2.1.2.7. Transversale aspecten

Bijdrage van het *Syndicat des immenses*

1. Specifieke link van de organisatie met het thema

Het verband van het *Syndicat des immenses* met het thema is absoluut centraal, zoals de naam al aangeeft. *Immense* is immers een acroniem voor "Individu dans une Merde Matérielle Énorme mais Non Sans Exigences" (in het Nederlands: Gigant = Geweldig Individu in Gigantische Armoede maar Niet zonder Trots). Dit is de nieuwe, niet stigmatiserende of reducerende benaming voor de zogenaamde daklozen, mensen zonder papieren, precaire personen, slecht gehuisveste personen of personen die op straat leven.

Zoals onze website (www.syndicatdesimmenses.be), die bijna is bijgewerkt, laat zien, zijn al onze eisen, maandelijkse acties en deelnames, al onze individuele steun, gevechten en andere slogans verbonden met de problematiek van het gebrek aan huisvesting of de slechte huisvesting in het algemeen en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in het bijzonder.

2. Belangrijkste punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

- Duidelijk maken dat thuisloosheid (een correcter woord dan *dakloosheid*) geen triest lot is dat zo draagbaar mogelijk moet worden gemaakt, maar een politieke beslissing en een keuze van de maatschappij waartegen men zich moet verzetten:
 - door een echt (en geen homeopathisch) preventiebeleid van thuisloosheid in te voeren;
 - door resoluut te strijden (hoewel het op vele manieren kan, zijn sociale woningen een sleutelement) tegen het misdadige gebrek aan betaalbare woningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
 - door aan te tonen dat het, op lange termijn, economisch rendabel is om thuisloosheid uit te roeien.
- Duidelijk maken dat de problematiek van het gebrek aan huisvesting en slechte huisvesting onvermijdelijk essentiële vragen doet rijzen in verband met respect, waardigheid, rechtvaardigheid en billijkheid. Daarom eraan herinneren dat, afgezien van het in artikel 23 van de Belgische Grondwet erkende recht op waardigheid en huisvesting, de vraag rijst of thuisloosheid al dan niet een misdrijf tegen de menselijkheid is.
- Duidelijk maken dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het gebrek aan huisvesting niet als een huisvestingsprobleem beschouwt: de bevoegdheid inzake huisvesting is immers institutioneel losgekoppeld van de bevoegdheid inzake de strijd tegen thuisloosheid. Die laatste is gekoppeld aan de bevoegdheid welzijn-gezondheid. Als van de persoon zonder huisvesting wordt verwacht dat hij zich tot het kabinet voor welzijn en gezondheid wendt, betekent dit dat wordt aangenomen dat 1) zijn gebrek aan huisvesting het gevolg is van een welzijns- en/of gezondheidsprobleem, en/of 2)

het gebrek aan huisvesting de oorzaak kan zijn van een welzijns- en/of gezondheidsprobleem ... en dat de kern van het probleem (het gebrek aan huisvesting) dus niet rechtstreeks wordt aangepakt, maar alleen de oorzaak en/of het gevolg ervan. Een afwijking, een archaïsme en een machine om mensen te vernederen en zich schuldig te laten voelen.

3. Andere belangrijke punten die tijdens de besprekingen in aanmerking moeten worden genomen

De enorme cijfers van belastingontduiking, de gedaalde middelen om die tegen te gaan en de middelen die "op wonderbaarlijke wijze" zijn vrijgekomen voor de gezondheids crisis tonen aan dat de kwestie van de kosten voor de mogelijke uitroeiing van thuisloosheid het debat niet mag bezoedelen.

Bijdrage van de Brusselse regering

Om de twee jaar voert Brussel een inventarisering uit van het aantal personen die niet over een geschikte vaste woning beschikken (private woonplek op grond van wettelijke bezetting)²⁸. Deze inventarisering heeft dus betrekking op veel bredere situaties dan dakloosheid.

In de nacht van 9 november 2020 werden **5.313** personen geteld:

- 719 in de openbare ruimte
- 808 in noodopvangcentra
- 498 opgevangen door het Burgerplatform
- 622 in coronacrisisregelingen, 706 in opvanghuizen
- 434 in transitwoningen
- 335 in niet-erkende huisvestingsstructuren
- 161 in onderhandelde bezettingen
- 999 in kraakpanden
- 31 op de spoedgevallendiensten van ziekenhuizen.

Evolutie ten opzichte van de telling van 2018:

Toename met **28 %** van het aantal getelde personen

- Verlaging met **5 %** van het aantal personen op straat, in het bijzonder van minderjarigen en vrouwen
- Toename met **34 %** van het aantal personen die worden opgevangen in opvangstructuren (3.068 opgevangen personen)

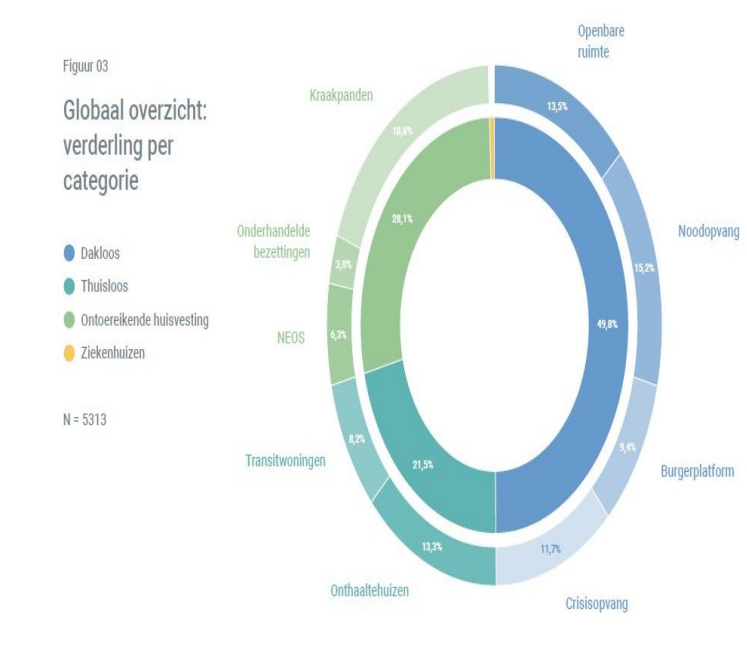
In juni 2020 heeft Bruss'Help een onderzoek verricht naar het publiek dat wordt opgevangen in noodopvangcentra en hotels die ter beschikking zijn gesteld in het kader van de coronacrisis. **Het percentage personen in een onwettige verblijfssituatie bedraagt 55 %.** Waarschijnlijk is dit cijfer vergelijkbaar voor mensen die op straat leven, in kraakpanden enz. In zijn activiteitenverslag 2020²⁹ verklaart de New Samusocial dat *"het voor 60 tot 70 % van de daklozen in onze centra in 2020³⁰, die in een onregelmatige situatie verkeren, bijna onmogelijk is om weg te raken van een leven op straat"*.

Volgens de Sociale Barometer 2020 wordt twee derde van de Dringende Medische Hulp (DMH) in België verleend in Brussel. Dit is het enige beschikbare gegeven om het aantal mensen zonder papieren te objectiveren.

²⁸ Uitvoerige cijfers over de telling zullen door Bruss'Help aan de leden van de raadslagingscommissie worden voorgesteld.

²⁹ <https://samusocial.be/rapportannuel/2020/>

³⁰ Gemiddeld 792 tot 1.043 personen per dag

Overzicht van de sector van de bijstand aan daklozen

De sector van bijstand aan daklozen omvat, onder de bevoegdheden van de Franse Gemeenschapscommissie en de GGC, 55 diensten (die erkend zijn of zullen worden), als volgt verdeeld naargelang van hun opdrachten:

Type dienstverlening	Aantal actoren	Capaciteit	Budget 2021 Franse Gemeenschapscommissie en GGC (buiten de specifieke begrotingen in het kader van COVID-19)
Huisvesting³¹			
Noodhulpregelingen ³²	3	883*	€ 19.450.100
Opvanghuizen ³³	25**	937	€ 18.136.300
Dagopvang en begeleid wonen			
Dagcentra	9	621	€ 2.371.400
Straathoekwerkdiensten	4	3200	€ 1.789.489
Thuisbegeleidingsdiensten ³⁴	11	600	€ 2.802.800
Housing First-diensten ³⁵	4	200	€ 2.520.300
Bruss'Help	1		€ 1.540.000

*(uitgezonderd de bufferperiode voor extreme koude)

**waarvan 2 opvanghuizen die gefinancierd worden door de Vlaamse Gemeenschap

³¹ Binnen de capaciteit voor nachtopvang (noodopvang, opvanghuizen en hotels bestemd voor daklozen) was de situatie op 1.4.2021 als volgt: 1.390 plaatsen beschikbaar voor vrouwen (al daniet in het gezelschap van kinderen)

³² De noodopvangcentra zorgen voor nachtonderdak op korte of middellange termijn, zondervoorwaarden en gratis, alsook voor psycho-medisch-sociale begeleiding

³³ De opvanghuizen bieden opvang, huisvesting en psycho-sociale begeleiding. De begunstigden leveren een financiële bijdrage aan deze opvang

³⁴ Gericht op behoud van huisvesting en preventie van woningverlies

³⁵ Gericht op herhuisvesting van mensen met een veelvoud van psycho-medisch-sociale problemen (verslavingen, geestelijke gezondheid ...)

Nachtopvangcapaciteit voor kwetsbare doelgroepen

Naast de hierboven beschreven erkende regelingen vult een reeks regelingen (buiten het toepassingsbereik van de Franse Gemeenschapscommissie en de GGC) de huisvestingscapaciteit voor kwetsbare personen aan. De tabel in bijlage 1 beschrijft de ontwikkeling van de opvangcapaciteit tussen 2019 (vóór de gezondheids crisis) en 1.7.2021. De nachtopvangcapaciteit, met inbegrip van de noodregelingen, de opvanghuizen, de hotelregelingen, de projecten voor duurzame herhuisvesting en de steun voor initiatieven voor begeleide tijdelijke bezetting, bedraagt op 1.7.2021 **3083** plaatsen. Op 1.7.2019 waren dat **1857** plaatsen (dus +1226).

Overzicht van de huisvesting voor kwetsbare doelgroepen

Het verband tussen de strijd tegen dakloosheid en de ontwikkeling van betaalbare huisvestingsoplossingen staat centraal in de werkzaamheden van de Brusselse Regering. De schaarste van de beschikbare grond en de voortdurende stijging van de huurprijzen op de private markt maken het immers steeds moeilijker om toegang te krijgen tot betaalbare huurwoningen. Deze situatie is vooral alarmerend voor kleine woningen (erg populair bij kwetsbare doelgroepen met beperkte middelen) en voor grote woningen (meer dan 3 slaapkamers).

De regering is ervan overtuigd dat dakloosheid alleen doeltreffend kan worden aangepakt door een collectieve en transversale actie gericht op de kwaliteit en de kwantiteit van de beschikbare betaalbare woningen. Zo werd bijna 1,5 miljard euro toegewezen aan de uitvoering van het Noodplan voor Huisvesting³⁶.

Wat betreft de doelgroepen waarop dit document betrekking heeft, moet elke actor en operator van openbare huisvesting woningen ter beschikking stellen. De gemeenten, de openbare centra voor maatschappelijk welzijn (OCMW's), de openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's) en de gewestelijke vastgoedoperatoren hebben allemaal de opdracht gekregen en soms subsidies gekregen om een inventaris op te maken van de panden die ze ter beschikking kunnen stellen van die doelgroepen.

Het Noodplan voor Huisvesting (NPH) wil deze problemen aanpakken via 33 concrete acties verdeeld over 5 actieterreinen:

1. Het aanbod en de kwaliteit van woningen met een sociaal karakter verhogen
2. Het overheidsoptreden inzake huisvesting verbeteren
3. Alle huurders ondersteunen
4. Het recht op huisvesting waarborgen
5. De toegang tot eigendom waarborgen

³⁶ https://nawalbenhamou.brussels/wp-content/uploads/2021/01/Samenvatting-Noodplan-Huisvesting_DEF.pdf
Samenvatting van het Noodplan voor Huisvesting: https://nawalbenhamou.brussels/wp-content/uploads/2021/01/Samenvatting-Noodplan-Huisvesting_DEF.pdf

Van die 33 acties belichten we de meest emblematische:

- De bouw/verwerving van 4.650 nieuwe sociale woningen
- De hervorming van de huurtoelage met de bedoeling een maandelijkse premie toe te kennen aan meer dan 12.000 huurders in een kwetsbare situatie
- De socialisering van meer dan 2.000 openbare woningen, zodat die ook het huurtarief voor sociale woningen toepassen
- Het in beheer nemen van meer dan 2.500 nieuwe woningen via de beleidslijnen van de SVK's
- De renovatie van meer dan 35.000 sociale woningen
- De implementatie van een nieuwe tool ter bestrijding van leegstaande woningen en van onhygiënische woningen
- Het versnellen van de afgifte van stedenbouwkundige vergunningen
- De uitbreiding van het aanbod van opvang voor kwetsbare doelgroepen en voor daklozen

Overzicht van de regelingen voor transitmigranten op het Brussels grondgebied

Om de zogenaamde “transitmigranten” waardig op te vangen, financiert de Brusselse regering het **nachtopvangcentrum** "Porte d'Ulysse" (Schaarbeek), dat plaats biedt aan 320 mensen (+ 10 % extra capaciteit bij extreme koude). Er is ook een **dagcentrum** opgezet, met onder meer medische en psychosociale hulp, met inbegrip van een speciale cel voor vrouwen. De migranten kunnen er ook kleding krijgen en uitrusten (met inachtneming van de coronamaatregelen). Sinds oktober 2020 wordt de coördinatie van de voedselhulp georganiseerd.

Reeds genomen en geplande maatregelen

A. Akkoord van de Brusselse regering

Wat de **bestrijding van dakloosheid** betreft, voorziet het regeerakkoord in een aanzienlijke versterking van het inschakelingsbeleid en het beleid om het leven op straat achter zich te laten, die de centrale krachtlijn moeten worden van het beleid voor hulp aan daklozen.

Wat de **preventie van woningverlies** betreft, voorziet dit akkoord in de ondersteuning van de programma's voor begeleid wonen van de OCMW's, de goedkeuring van een duidelijke wetgeving om uithuiszettingen te monitoren via een wintermoratorium voor openbare huisvesting, de versterking van de strijd tegen illegale uithuiszettingen, de versterking van het bemiddelings- en begeleidingsbeleid en van het beleid van proactieve oriëntatie op het vlak van preventie van uithuiszettingen.

Wat de **toegang tot huisvesting** betreft: het hoofdstuk over **huisvesting** is het eerste in dit akkoord en illustreert de wil van de Regering om concrete oplossingen te bieden voor alle Brusselaars. Het bovengenoemde Noodplan is daar de concrete vertaling van.

Wat **de doelgroep van migranten en mensen zonder papieren** betreft, voorziet het regeerakkoord in:

- toezicht op de naleving van hun grondrechten en hun menselijke waardigheid (gezondheidszorg, huisvesting enz.);
- overleg met de **federale regering** voor een waardige behandeling van migrantendoelgroepen op haar grondgebied. Om een concreet antwoord te bieden op de specifieke situatie van alleenstaande of door minderjarigen vergezelde vrouwelijke migranten, zal de regering snel een opvangruimte ter beschikking stellen, zodat zij en hun kinderen kunnen ontsnappen aan de bijzondere moeilijkheden waarmee zij te kampen hebben. De **regering** zal de Porte d'Ulysse en de humanitaire hub blijven steunen via specifieke beheerscontracten (samenwerking met Fedasil-teams en de Gemeenschappen, in het bijzonder voor de NBMV).

Tot slot voorziet het regeerakkoord in de bevordering van **initiatieven voor tijdelijke bezettingen van sociale aard**, waarbij ernaar wordt gestreefd de duurzaamheid van het park van sociale woningen op lange termijn te waarborgen.

B. Beslissingen genomen sinds het begin van de regeerperiode

a. Bestrijding van dakloosheid

Versterking van de daklozensector (2020):

- Versterking van alle actoren
- Verdubbeling van Housing First (100 => 200 in 2020)
- De oprichting van een dagopvangstructuur ter bestrijding van dakloosheid onder de zogenaamde “rondzwervende” jongeren
- Creatie van een platform om de plaatsing in woningen te vergemakkelijken³⁷
- Creatie van een nieuw opvanghuis (45 plaatsen)

<p>GGC: oorspronkelijke begroting + € 14.800.000 Franse Gemeenschapscommissie: oorspronkelijke begroting + € 856.000</p>
--

Het in aanmerking nemen van de coronacontext (2020): + € 20.000.000

- Invoering van een lockdowncapaciteit voor daklozen (100 plaatsen)
- Regelen van 900 plaatsen in hotels
- Versterking van de noodopvang en overgang naar 24-uursbegeleiding
- Versterking van de dagopvang

³⁷ Dit gecentraliseerde platform is bedoeld om de plaatsingsfase in een woning te vergemakkelijken (verhuizing, kleine werkzaamheden, gecentraliseerde materiaalvoorraad) om de psychosociale hulpverleners de kans te bieden zich te concentreren op hun eigen werk: de begeleiding van personen.

Herstel- en herontwikkelingsplan: + € 2.500.000 in 2020 en € 5.750.000 in 2021. De beslissing in het kader van het door de regering goedgekeurde plan strekt ertoe het aantal woningen bestemd voor daklozen te verhogen en de begeleiding van elke geherhuisveste persoon te verzekeren. Doelstelling: 600 mensen en gezinnen die tegen eind 2022 duurzaam zijn geherhuisvest.

b. Huisvestingssector

- Versterking van alle actoren die betrokken zijn bij sociale integratie door huisvesting: begroting 2020: € 3.706.000, vanaf 2021 opgetrokken tot € 4.044.811 (verhoging reeds gepland voor 2022 en 2023)³⁸.
- Versterking van de begrotingen voor actoren die zich bezighouden met de bestrijding van dakloosheid door de bevordering en ontwikkeling van een sociaal huisvestingsbeleid. Het betreft jaarlijkse facultatieve subsidies (begroting 2021: € 576.000)
- Ontwikkeling van een wetgevingskader en versterking van de actoren die belast zijn met de uitvoering van tijdelijke bezettingen (extra begroting van € 193.000)

c. Onderlinge afstemming sociale actie/huisvesting

- Projectoproep tot de sociale verhuurkantoren (SVK's) voor de beschikbaarstelling van 400 woningen voor daklozen (begroting € 1.400.000)
- Projectoproep tot de gemeenten en OCMW's met hetzelfde doel (begroting: € 1.900.000)
- Oprichting van een specifieke opvangcapaciteit voor LGBTQIA+-personen en vrouwen die het slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld, en verlening van steun die is afgestemd op de specifieke behoeften van deze groepen (begroting: € 5.000.000).

d. Steun aan 'transitmigranten'

Oorspronkelijke begroting 2020: + € 5.000.000 voor:

- Huisvesting van 320 mensen in de Porte d'Ulysse
- Steun aan de humanitaire Hub (dagopvangcentrum, psycho-medisch-sociale bijstand)
- Versterking van de voedselhulp
- Het in aanmerking nemen van de coronacontext: + € 5.000.000 in 2020 voor:
- Regelen van 120 plaatsen in hotels
- Versterking van de opvang (24-uursbegeleiding)

³⁸ Tot de actoren die erkend zijn als verenigingen voor integratie door huisvesting behoren met name opvanghuizen, Housing First-operatoren en actoren die belast zijn met de begeleiding van erkende vluchtelingen of daklozen, maar ook actoren die belast zijn met het opzetten van projecten voor tijdelijke of precare bezetting die herhuisvesting voor een bepaalde periode mogelijk maken. Ook werd beslist om twee nieuwe verenigingen te erkennen voor de komende drie jaar: Diogenes, dat zich ontfermt over de daklozen door ze zelf op te zoeken op straat, en SINGA, dat zich inzet voor de integratie van vluchtelingen door huisvestingsmogelijkheden te creëren bij bewoners

- Versterking van hulpverlening aan daklozen op straat zelf en outreachacties (in samenwerking met Fedasil)
- Versterking van de voedselhulp

e. Preventie van woningverlies

Om de sociaaleconomische gevolgen van de gezondheidscrisis op te vangen, werden verschillende maatregelen getroffen, waaronder meer financiële middelen voor de OCMW's. Begroting van **30 miljoen €**. Een deel van dat bedrag werd specifiek bestemd voor de begeleiding bij huisvesting en de preventie van uithuiszettingen. De 19 Brusselse OCMW's hebben daar iets meer dan 1.100.000 € in geïnvesteerd. In het kader van de lokale welzijns- en gezondheidscontracten werd 1.400.000 € uitdrukkelijk bestemd voor de preventie van woningverlies.

C. Nieuwe geplande maatregelen en acties

Naast de ingevoerde en hierboven beschreven maatregelen zijn de volgende acties gepland:

1. Tijdelijke voortzetting van de beschermingsmaatregelen voor kwetsbare groepen in het licht van de gezondheidscrisis
2. Passende maatregelen treffen voor mensen zonder verblijfspapieren, in overleg met het federale niveau:
 - De dialoog met het federale niveau voortzetten
 - De financiering van de initiatieven Porte d'Ulysse en de humanitaire Hub voortzetten
 - Een opvangplaats oprichten voor vrouwelijke transitmigranten
 - De versterking van de voedselhulp voortzetten
3. Overschakelen op structurele herhuisvestingsoplossingen voor een maximaal aantal personen en gezinnen
 - Doelstelling: 600 mensen en gezinnen die tegen eind 2022 duurzaam zijn geherhuisvest
 - Leegstaande openbare woningen die in afwachting zijn van renovatie, ter beschikking stellen, met inachtneming van de normen inzake hygiëne en veiligheid
 - Herlancering van een oproep via het BGHGT voor de bouw of renovatie van woningen voor daklozen
 - Modulaire huisvesting: de reglementaire en technische beperkingen opheffen

4. Garanderen dat elke persoon of elk gezin dat wordt geherhuisvest, passende begeleiding krijgt:
 - Versterking van de begeleidingscapaciteit van de Housing First-operatoren. Evolutie: 104 mensen geherhuisvest en begeleid in 2019, 200 in 2020, 280 in 2022 en 350 in 2023
 - Versterking van de begeleidingscapaciteit van de diensten voor thuisbegeleiding: 600 in 2021 tegenover 900 in 2023
5. Uitbreiding van de opvangcapaciteit voor kwetsbare personen:
 - Opening (op 1.7.2021) van een opvanghuis voor dakloze eenoudergezinnen (45 plaatsen);
 - Oprichting van een specifieke opvangcapaciteit voor LGBTQIA+-personen en vrouwen die het slachtoffer zijn van intrafamiliaal geweld, en verzekeren van begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van deze groepen.
6. Verbetering van de kwaliteit van de noodopvang:
 - Door de kwaliteit van de infrastructures te verbeteren en door te streven naar de veralgemening van een logica van 24-uursopvang – in plaats van 12-uursopvang – waardoor psychosociale begeleiding van mensen mogelijk wordt.
7. Ondersteuning van projecten voor tijdelijke bezetting die de collectieve huisvesting van kwetsbare groepen mogelijk maken.
 - Het doel is een opvangcapaciteit van 400 personen te ondersteunen door leegstaande gebouwen ter beschikking te stellen. Begroting: € 1.000.000
8. Preventie van woningverlies versterken en uithuiszettingen bestrijden
 - Oprichting van een specifiek fonds voor de tenlasteneming van achterstallige huurgelden in geval van aangetoond bewijs van inkomensverlies.
 - De bestaande diensten voor begeleid wonen van de OCMW's versterken.
 - De schuldbemiddelingsdiensten versterken.
 - De huisvestingsreferenten in elke gemeente versterken (cf. actie 10 van het NPH).
 - Invoering van een monitoring van uithuiszettingen en bestrijding van illegale uithuiszettingen (cf. actie 28 van het NPH).
 - Een wintermoratorium op uithuiszettingen invoeren. Het instellen van een dergelijk moratorium in de private huisvestingssector zal tegelijk met een regeling voor een compensatievergoeding voor de eigenaars worden onderzocht. Het zou verhuurders en huurders in staat stellen die regeling te benutten voor de betaling van achterstallige huur onder door de regering vastgestelde voorwaarden, waaronder onder meer inkomensverlies.
9. Bestrijding van bestaansonzekerheid (in het bijzonder energiearmoede) en van de non-take-up van rechten (in overleg met het federale niveau)

2.2. Synthesen van de bij het Parlement ingediende voorstellen

Sinds het begin van de zittingsperiode 2019-2024 zijn bij het Parlement twee voorstellen van ordonnantie ingediend met betrekking tot de daklozenproblematiek, meer bepaald wat de huisvesting betreft.

Het eerste voorstel beoogt een verlaging van de huurprijzen. Er wordt een bindend rooster van de huurprijzen ingevoerd met criteria voor de vaststelling van een minimum- en een maximumhuurprijs voor elke woning. Ook wordt een paritaire huurcommissie ingesteld om geschillen tussen huurders en verhuurders over de toepassing van het rooster van huurprijzen te beslechten. Dit eerste voorstel werd voorgelegd aan de Raad van State, die een advies heeft uitgebracht.

Het tweede voorstel strekt ertoe misbruik door eigenaars te beperken en een evenwicht tot stand te brengen tussen de belangen van de eigenaar die een degelijke woning verhuurt en de huurder die een billijke en redelijke financiële prijs betaalt. Het creëert een weerlegbaar vermoeden (dat dus kan worden weerlegd) van een oneerlijke huurprijs voor de huurprijzen die 20% afwijken van de referentiehurprijs of die, hoewel zij de referentiehurprijs niet met 20% overschrijden, aanzienlijke kwaliteitsgebreken vertonen. Ook wordt een paritaire huurcommissie ingesteld die adviezen moet uitbrengen over de billijkheid van huurprijzen en advies moet uitbrengen op vraag van de rechter die een verzoek om huurprijsherziening behandelt. Dit tweede voorstel werd voorgelegd aan de Raad van State, die een advies heeft uitgebracht.

2.3. Vaak gebruikte afkortingen

AMA	Fédération des Maisons d'Accueil et des Services d'Aide aux Sans-Abri (Federatie van onthaalhuizen en dienst voor hulp aan daklozen)
BFUH	De Brusselse Federatie van Unie voor de Huisvesting
BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
BHG	Brussels Hoofdstedelijk Gewest
BS	Belgisch staatsblad
CGVS	Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen
CIRÉ	Coordination et Initiatives pour Réfugiés et Étrangers (Coördinatie en Initiatieven voor Vluchtelingen en Vreemdelingen)
DV	Dienst Vreemdelingenzaken
ETHOS	European Typology on Homelessness and Housing Exclusion
EU	Europese Unie
FEANTSA	European Federation of National Organisations Working with the Homeless
FEDASIL	Federaal agentschap voor de opvang van asielzoekers
G4S	Group 4 Securicor
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie
LOI	Lokale opvanginitiatieven
MIVB	Maatschappij voor het Intercommunale Vervoer te Brussel
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling
NEOS	Niet-erkende opvangstructuur
OCMW	Openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn
OVM	Openbare vastgoedmaatschappij
SVK	Sociaal verhuurkantoor
VN	Verenigde Naties
VZW	Vereniging zonder winstoogmerk

A series of horizontal dotted lines spanning the width of the page, providing a template for writing.

Bijlage : tijdschema van de overlegcommissie

donderdag 24 juni 17u30 – 21u00	eerste contact – met, tussen 17.30 en 18.30 uur, een sessie voor jongeren van 16 tot 20 jaar – en voorstelling van het proces
zaterdag 26 juni 09u30 – 17u00	ontmoeting met de deskundigen en eerste uitwisseling tussen de deelnemers
zaterdag 3 zondag 4 juli 09u30 – 17u00	besprekingen in kleine groepen
zaterdag 10 juli 09u30 – 17u00	goedkeuren van uw aanbevelingen
zaterdag 17 juli 09u30 – 12u30	voorstelling van het verslag van de werkzaamheden